

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Навчально-науковий інститут міжнародних економічних відносин
ім. Б. Д. Гаврилишина

Міждисциплінарна курсова робота

на тему:

«Міжнародна інвестиційна привабливість українських регіонів»

Студент(ка) 5 курсу, групи ЕМЕм-11

Цаль Н. В.

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність: 051 Економіка

Магістерська програма: Міжнародна економіка

Керівник: к.е.н., доцент

Таранов І. М.

Національна шкала _____

Кількість балів _____ Оцінка ECTS _____

Члени комісії:

Тернопіль – 2017

Зміст

Вступ

Розділ 1. Теоретичні основи формування інвестиційної привабливості регіону

1.1. Сутність та підходи до визначення інвестиційної привабливості регіону

1.2. Принципи та вимоги до оцінки інвестиційної привабливості регіону

1.3. Державне регулювання інвестиційної привабливості регіону

Розділ 2. Регіональні тенденції міжнародної інвестиційної привабливості

2.1. Порівняльний аналіз динаміки регіональних інвестиційних процесів у світовому вимірі

2.2. Аналіз факторів залучення інвестицій в економіку України

2.3. Комплексна оцінка конкурентних позицій регіонів України в сфері залучення інвестицій

Розділ 3. Напрями формування інвестиційної привабливості регіонів

3.1. Рекомендації з удосконалення процесів реалізації інвестиційних проектів на території регіону

Висновки

Список використаних джерел

ВСТУП

Актуальність теми. Сформовані на сучасному етапі соціально-економічні реалії розвитку, що зумовлені глибокими трансформаційними процесами в усіх сферах життєдіяльності країн, найбільш яскраво виявляють свої негативні тенденції на регіональному рівні. Різка диференціація соціально-економічного стану регіонів і неефективне використання наявного потенціалу актуалізували необхідність пошуку нових, дієвіших інструментів подолання кризових тенденцій у світовій економіці.

Успішність модернізації соціально-економічної систем багато в чому визначається ступенем інвестиційної привабливості її регіонів, підвищення якої сприятиме прискоренню економічного зростання країн та піднесенню рівня добробуту її населення. Однак разові інвестиційні вкладення не приводять ні до загального оздоровлення, ні до таких соціально-економічних та структурних перетворень, які впливали б на вихід регіону зі стану нестійкого розвитку в масштабах всієї країни. Тому ключовим моментом забезпечення ефективного розвитку економіки на довгострокову перспективу є вироблення інвестиційної стратегії регіонів країни як дієвого механізму цілеспрямованого регулятивного впливу на економічну систему загалом.

Не дало очікуваних результатів територіальне регулювання інвестиційних процесів, залишаються невирішеними питання місця і ролі інвестиційної привабливості як самостійного фактора сталого розвитку країни. Усвідомлення необхідності вибору нової парадигми, що максимально враховувала б соціальні, екологічні, техногенні наслідки прийнятих господарських рішень та була б орієнтована на досягнення більш ефективного соціально-економічного результату, обумовлює потребу поглибленого вивчення процесів інвестиційної діяльності саме в регіонах та з'ясування їхньої ролі в забезпеченні сталого розвитку країн.

Проблема підвищення інвестиційної привабливості регіонів займає чільне місце серед широкого спектру досліджуваних у науковій періодиці

регіональних проблем. Сучасні економічні і загальнонаукові концепції у сфері аналізу інвестиційної привабливості та оцінки інвестиційної активності регіонів викладені в роботах наступних авторів: Б.Адамова, О. Амоші, Л. Антонюк, С. Білої, О. Бондаренка, Є. Влізло, В. Геєця, Г. Губерної, І. Джаїн, В. Дорофієнка, А. Єпіфанова, С. Ілляшенка, М. Ільїна, Ю. Леги, Н. Липовської, Т. Качали, А. Костенка, Н. Олійника, Л. Петкової, І. Таранова, В. Хомякова, Л. Чернюк, Н.Чечетової, М. Чумаченка, Ю. Шарова, В. Яценка та інших.

Однак, незважаючи на різноманіття наявних публікацій, багато детермінант поставленої проблеми вченими вивчені недостатньо, зокрема не в повній мірі визначена роль інвестиційної привабливості регіону як одного з головних чинників сталого розвитку. Потребують деталізованого розгляду як в теоретико-методологічному, так і в прикладному аспектах питання специфіки інвестиційної привабливості регіональної економіки в сучасній Україні.

Метою курсової роботи є обґрунтування теоретичних засад формування інвестиційної привабливості регіонів та визначення основних напрямів її підвищення для забезпечення сталого економічного розвитку міжнародної інвестиційної привабливості України.

Об'єктом дослідження є процес формування інвестиційної привабливості регіонів для забезпечення сталого розвитку економіки.

Предметом дослідження є економічні та організаційні відносини, що складаються в процесі взаємодії структурних елементів регіональної соціально-економічної системи з метою формування її інвестиційної привабливості.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНУ

1.1. Сутність та підходи до визначення інвестиційної привабливості регіону

Основна мета підприємницької діяльності – отримання прибутку досягається не в процесі володіння різними засобами, а в результаті їх інвестування (англ. «Invest», нім. «Investiren», лат. «Investire» – одягати, вкладати) в об'єкти цієї діяльності – товари, роботи, послуги, що задовольняють потреби суспільства [35, с.338].

В якості інвестицій розуміється будь-яке майно, включаючи грошові кошти, цінні папери, обладнання та результати інтелектуальної діяльності, що належать інвестору на праві власності або іншому речовому праві, і майнові права, що вкладаються інвестором в об'єкти інвестиційної діяльності з метою отримання прибутку (доходу) і (або) досягнення іншого значимого результату [28, с.9].

Джерелами інвестицій можуть бути:

- власні кошти інвесторів, включаючи амортизаційні фонди, прибуток, що залишився після сплати податків та інших обов'язкових платежів, в тому числі кошти, отримані від продажу часток в статутному фонді юридичної особи;

- позикові і залучені кошти, включаючи кредити банків та небанківських кредитно-фінансових організацій, позики засновників (учасників) та інших юридичних і фізичних осіб, облігаційні позики [28, с.11].

Під інвестиційною діяльністю розуміються дії інвестора по вкладенню інвестицій у виробництво продукції (робіт, послуг) або їх іншого

використання для отримання прибутку (доходу) і (або) досягнення іншого значимого результату.

Як об'єкти інвестиційної діяльності, тобто матеріальних і нематеріальних благ, в які може бути здійснено інвестування, виступають:

- нерухоме майно, в тому числі підприємство як майновий комплекс;
- цінні папери;
- інтелектуальна власність.

Основними суб'єктами інвестиційної діяльності є інвестори, під якими розуміються юридичні і фізичні особи, держава в особі уповноважених органів і його адміністративно-територіальні одиниці в особі уповноважених органів, які здійснюють інвестиційну діяльність [28, с. 10].

Регіональні економічні системи функціонують в жорстких умовах конкуренції за розміщенням інвестицій, фінансових вливань, як з боку внутрішніх так і зовнішніх інвесторів. Територія регіону стає специфічним товаром, а її економічний потенціал - об'єктом інвестування. Об'єктивна оцінка інвестиційної привабливості регіону становить значний інтерес для інвесторів і є досить складним завданням оптимізації економічного розвитку з огляду на різноманіття зовнішніх і внутрішніх факторів, що на його вплив. Все це припускає порівняння витрат і результатів господарювання [1, с.12].

Регіональні інвестиції - це частина ресурсів регіону, які свідомо вилучаються з споживання і вкладаються в розширення або модернізацію виробництва (нові технології, обладнання, методи організації господарської діяльності і т.п.) в розрахунку на отримання прибутку в майбутньому.

Регіональна інвестиційна політика - це сукупність дій економічних агентів щодо забезпечення умов простого і розширеного відтворення капітальних ресурсів в регіоні.

Принципами формування обґрунтованої регіональної інвестиційної політики є:

- ефективність, оскільки направляються в економіку регіону інвестиції повинні приносити достатній прибуток в умовах, що обмежуються цілями

кожного конкретного проекту і періодом його реалізації, а також залучаються під нього ресурсами;

- досягнення структурного рівноваги, що забезпечує збалансований розвиток регіонів і галузей в них;

- цілеспрямованість, обумовлена обмеженістю інвестиційних ресурсів і можливістю реалізації кінцевого числа проектів;

- загальнонаціональна значимість, що припускає реалізацію в процесі інвестування тієї чи іншої національної ідеології і загальнодержавних інтересів, що можливо лише в умовах формування такого підходу з боку державних органів влади країни і регіону.

Створення максимально сприятливих умов для початку і розвитку бізнесу та інвестування, підвищення конкурентоспроможності регіону є одним із головних завдань регіональної економічної політики [2, с.139].

Оцінка інвестиційної привабливості території є найважливішим аспектом прийняття будь-якого інвестиційного рішення. Так як регіон має суттєві відмінності від країни або держави в цілому, то механічне перенесення відомих і апробованих в міжнародній практиці методичних підходів виявилось неможливим. Розуміння цієї специфіки привело до розробки в останні 3-5 років цілого ряду різних оцінок інвестиційної привабливості регіонів [30, с.209].

У міжнародній практиці зазвичай під інвестиційною привабливістю або інвестиційним кліматом об'єкта (території, регіону, організації) розуміється лише сукупність некомерційних ризиків входження інвестора в даний регіон (некомерційні ризики безпосередньо пов'язані з прямими або непрямими діями приймаючої держави, які завдають шкоди іноземним інвесторам, які здійснили капіталовкладення в економіку країни-реципієнта. Такі дії приймаючої держави можуть полягати в ухваленні нормативних прав вих активів, які б майнові інтереси іноземних інвесторів, в здійсненні економічної політики або в проведенні в життя певних політичних рішень, таких як

початок бойових дій або провокування громадянських заворушень), або підприємство і здійснення ним інвестиційного проекту [4, с. 267].

Розглядаючи поняття ширше, так як одних некомерційних ризиків недостатньо для об'єктивної оцінки, можна використовувати наступне визначення, інвестиційна привабливість регіону - це сукупність об'єктивних економічних, соціальних і природних ознак, засобів, можливостей і обмежень, що визначають приплив капіталу в регіон і оцінюваних інвестиційною активністю [5, с.125].

Інвестиційний потенціал регіону - це сукупна можливість власних і залучених, переважно на довгостроковій основі, економічних ресурсів забезпечувати при наявності сприятливого інвестиційного клімату інвестиційну діяльність з метою і масштабах, визначених економічною політикою регіону [32, с.74].

У свою чергу інвестиційна активність регіону може розглядатися як інтенсивність припливу капіталу.

Інтегральна інвестиційна привабливість регіону - це зведений рівень об'єктивних соціально-економічних, природно-географічних і екологічних показників, що характеризують умови господарського розвитку регіону і що позитивно або негативний вплив на формування інвестиційної активності в ньому.

Завданнями оцінки інвестиційної привабливості регіону є:

- визначення соціально-економічного розвитку,
- встановлення впливу інвестиційної привабливості на приплив інвестицій,
- розробка заходів, спрямованих на врегулювання інвестиційної привабливості.

Оцінка інвестиційної привабливості регіону включає в себе два основних моменти:

1. інвестиційна привабливість самого регіону. На даному етапі аналізується існуюча нормативно-законодавча база, правові аспекти, політична ситуація, ступінь захисту прав інвесторів, рівень оподаткування.

2. інвестиційна привабливість конкретних об'єктів інвестування. На цьому етапі аналізується економічний стан галузей, підприємств і інших суб'єктів господарської діяльності.

В економічній літературі спостерігаються різні підходи до групування чинників, що впливають на інвестиційну привабливість регіону і його інвестиційний клімат.

Так, пропонується класифікувати фактори, що впливають на сприятливість інвестиційного клімату регіонів, по тривалості дії (незмінні фактори, повільно змінюються фактори, швидко змінювані фактори) і по напрямку впливу (фактори інвестиційного потенціалу, фактори інвестиційного некомерційного ризику, фактори інвестиційної активності). При цьому особливу увагу приділено факторам, що впливає на рівень інвестиційного потенціалу регіонів, що визначає рівень некомерційних інвестиційних ризиків та інвестиційної активності.

Інші автори виділяють групу об'єктивних і суб'єктивних факторів; сприятливих і несприятливих чинників, що впливають на стан інвестиційного клімату.

Більшість авторів при визначенні інвестиційного клімату на основі факторного підходу спираються на взаємопов'язану характеристику широкого набору факторів, що впливають на інвестиційний клімат. Найбільш часто зустрічаються такі угруповання:

1) фактори, що визначають економічний потенціал регіональної економічної системи (забезпеченість регіону ресурсами, біокліматический потенціал, наявність вільних земель для виробничого інвестування, рівень забезпеченості енерго- і трудовими ресурсами, розвиненість науково-технічного потенціалу та інфраструктури);

2) фактори, що характеризують загальні умови господарювання (екологічна безпека, розвиток галузей матеріального виробництва, обсяг незавершеного будівництва, розвиток будівельної бази);

3) фактори, які свідчать про зрілість ринкового середовища в регіоні (розвиненість ринкової інфраструктури, ємність місцевого ринку збуту, експортні можливості);

4) політичні фактори (ступінь довіри населення до регіональної влади, взаємовідносини державного влади, взаємовідносини державного центру і влади регіону, стан національно-релігійних відносин);

5) соціальні та соціокультурні чинники (рівень життя населення, поширеність алкоголізму і наркоманії, рівень злочинності, величина реальної заробітної плати, умови роботи для іноземних фахівців);

6) організаційно-правові чинники;

7) фінансові чинники (доходи бюджету, забезпеченість засобами позабюджетних фондів на душу населення, рівень банківського відсотка, розвиненість міжбанківського співробітництва).

Виділення глобальних чинників обумовлено прогресуючою глобалізацією, яка стала одним з ключових процесів розвитку світової економіки в XXI ст., Визначаючи новий етап в розвитку інтернаціоналізації господарського життя. Наслідки цього процесу на регіональний інвестиційного клімату можуть носити як позитивний, так і негативний характер.

До зовнішніх глобальних несприятливих факторів віднесемо посилення квот, мит, зміна умов торгівлі, зміна світових цін на продукцію підприємств регіону, вихід на цільові ринки регіональних підприємств нових постачальників.

Узагальнення досліджень вчених дозволили виявити такі основні національні чинники: рівень інфляції, державна інвестиційна політика (функціонування спеціальних режимів економічного сприяння, законодавча

база); кредитно-грошова політика, митна політика, вартість фінансових ресурсів, необхідних для інвестицій.

До основних внутрішньо регіональних факторів віднесемо економіко-географічне положення регіону, рівень розвитку інфраструктури (транспортної, телекомунікаційної), регіональну політику в сфері залучення інвестицій, потенційні ринки збуту продукції, рівень криміногенної обстановки. Багато зовнішні і внутрішні чинники інвестиційної привабливості регіону тісно пов'язані між собою і породжують взаємопроникаючі рушійні сили.

Серед економічних чинників на інвестиційний клімат регіону перш за все впливають загальний стан економіки (підйом, спад, стагнація), позиціонування економічного становища регіону в складі республіки, митний режим і режим використання робочої сили, ресурсне забезпечення регіону, яке виступає найважливішим лімітуючим фактором, розвиненість інфраструктури, науково-технічний розвиток.

Фінансові фактори відображають становище в валютної, фінансової і кредитної системи країни і регіону, доступність фінансових коштів з республіканського і регіонального бюджетів, доступність кредиту, частка збиткових суб'єктів господарювання на території регіону, стан регіонального бюджету.

Соціальні та соціокультурні чинники характеризують рівень життя населення, включаючи грошові доходи; споживання продуктів харчування, житлові умови; систему обов'язкового соціального страхування; охорону здоров'я; правопорушення; переважне в суспільній свідомості ставлення до приватної власності, ступінь ідеологічної згуртованості суспільства і наявність консенсусу з основних питань економічного і соціального розвитку країни і регіону, організованість робітничого класу, сила профспілкового руху.

Політичні фактори припускають характеристику взаємовідносин центру і регіональних влад; ступінь довіри населення до регіональної влади; рівень соціальної стабільності, міжнаціональні та міжконфесійні відносини.

Для підтримки сприятливого інвестиційного клімату велике значення мають організаційно-правові чинники, оскільки принципово важливим стає дотримання законодавства, зниження бюрократизму, доступність інформації, поліпшення умов переміщення капіталу, робочої сили, формування ділової етики місцевих підприємців.

1.2. Принципи та вимоги до оцінки інвестиційної привабливості регіону

Для сучасної світової економіки характерні такі особливості: високий рівень конкуренції; зростання вимог споживачів до якості продукції і рівнем сервісу; постійна зміна ринкових умов, виробничих і управлінських технологій; інтенсифікація інноваційної діяльності; безперервна трансформація територіальної та виробничої структури економіки; зростання частки і значення сектора послуг; формування на базі великих міст торгових, фінансових та наукових центрів; переміщення виробничих потужностей на території з меншою вартістю землі і трудових ресурсів і т. д. Дані тенденції визначають актуальність проблеми формування економічної та промислової політики. Для вирішення цього завдання необхідний інструментарій, що дозволяє проводити ефективно і гнучко структурування економічної системи, відслідковувати тенденції у розвитку окремих груп господарюючих суб'єктів, здійснювати моніторинг зміни структури і розвитку економічної системи в цілому. необхідною елементом такої системи управління є оцінка інвестиційної привабливості підприємств і груп підприємств.

Підприємство являє собою економічну систему, яка здійснює процес виробництва продукції та / або надання послуг, в ході якого споживаються певні ресурси (фінансові, матеріальні, трудові, інформаційно-технологічні).

Інвестиційна привабливість підприємства-сукупність властивостей фірми, які зумовлюють її здатність до ефективного функціонування і розвитку на базі освоєння власних і залучених інвестиційних ресурсів.

Інвестиційна привабливість групи підприємств - це середньозважена оцінка рівня інвестиційної привабливості підприємств, що входять до групи, з урахуванням їх відносної величини, масштабу діяльності і ступенем значущості.

Світова економіка, а також економіка окремої країни, представляє собою складну систему, що складається з безлічі взаємно груп господарюючих суб'єктів, об'єднаних в єдине ціле численними зв'язками.

Підприємства можуть об'єднуватися в групи на основі різних ознак: територіальну приналежність (підприємства країни, регіону, муніципального освіти); сфери діяльності (галузь); приналежності до сукупності об'єднаних стійкими зв'язками господарюючих суб'єктів (кластер, ТПК); комбінацій ознак (наприклад, галузь в регіоні).

Доцільність об'єднання в групу визначається наявністю специфічних умов господарювання, характерних тільки для даної групи, які позитивно чи негативно впливають на інвестиційну привабливість підприємств групи щодо фірм, що не відносяться до даної сукупності. Це породжує необхідність оцінки інвестиційної привабливості групи підприємств з метою виявлення впливу приналежності до цієї групи на інвестиційну привабливість досліджуваного підприємства.

Інвестиційна привабливість групи підприємств оцінюється щодо сукупності, що включає в себе досліджувану групу (наприклад, інвестиційна привабливість підприємств регіону щодо підприємств країни).

Сучасні методики оцінки інвестиційної привабливості груп підприємств представлені переважно галузевим аналізом. У більшості

існуючих методик оцінка інвестиційної привабливості галузі складається з двох аспектів: оцінки потенціалу (що характеризується в першу чергу величиною очікуваного доходу) і оцінки рівня інвестиційного ризику (ймовірність негативного відхилення результату інвестицій від очікуваної величини) [1; 2]. При цьому в одних методиках оцінка проводиться переважно з позиції аналізу інвестиційної привабливості підприємств галузі, в інших - з позиції входження нового підприємства в галузь. Найбільш поширеними недоліками в сучасних методиках оцінки інвестиційної привабливості груп підприємств є відсутність чіткого обґрунтування вагових коефіцієнтів оцінюваних чинників інвестиційної привабливості, слабка взаємозв'язок з аналізом економічних систем інших рівнів, недоліки, пов'язані із застосуванням експертних оцінок [3].

Однак оцінка інвестиційної привабливості може проводитися не тільки на рівні країн. У великих федеративних державах доцільно оцінювати інвестиційну привабливість окремих суб'єктів. Очевидно, що для Росії найбільш застосуємо підхід визначення інвестиційної привабливості регіонів. Що стосується російських реалій, значущою деталлю для оцінки інвестиційного потенціалу регіонів є наявність серйозних міжрегіональних економічних, соціальних і політичних відмінностей. Цей факт зумовлює необхідність дослідження інвестиційних характеристик на регіональному, а не на рівні країн.

В останні роки в нашій країні активізувалася робота в галузі оцінки інвестиційної привабливості регіонів за допомогою різних методик. Однак в даний час інвестиційний потенціал розглядається більшістю авторів як один з компонентів інвестиційного клімату (інвестиційної привабливості) регіону і, як правило, оцінюється в рамках одного з етапів таких досліджень. Таким чином, застосовувані до оцінки інвестиційного клімату (інвестиційної привабливості) методологічні підходи можна використовувати і в оцінці регіонального інвестиційного потенціалу.

Порівняльний аналіз методик вказує на їх різноманітність, як по методологічного обґрунтування системи дослідження, так і по методу оцінки інвестиційної ситуації. Одні вчені і фахівці віддають перевагу бальним, переважно експертним, методам оцінки чинників, інші використовують для цієї мети статистичні, кількісні дані. Однак, з огляду на, що ряд факторів, що характеризують інвестиційний потенціал, не піддається кількісному вимірюванню, в деяких методиках використовується змішаний варіант.

1.3. Державне регулювання інвестиційної привабливості регіону

Інвестиційна привабливість країни або регіону – це інтегральний показник, Який визначається за сукупністю її економічних і фінансових показників, державного, громадського, законодавчого, політичного і соціального розвитку. Інвестиційна привабливість визначає вектор руху фізичного, фінансового, інтелектуального і людського капіталів: в країну або за її межі.

На міжнародному рівні результати реалізації інвестиційних стратегій країн і економічного розвитку суб'єкта, інвестиційна привабливість країн, регіонів і підприємств оцінюються провідними світовими рейтинговими агентствами Moody's, Fitch і Standart & Poor's.

Інвестор оцінює інвестиційну привабливість країни або регіону по руху капіталу, рівнем інфляції, політичної, економічної, законодавчої та соціальної стабільності, а також за рівнем і якістю людського капіталу. Останнє означає, що він відповідає себе на природні запитання: чи можна працювати з такими людьми, чи можна їм довіряти свої гроші, прибуток, своє майбутнє? Інвестиції самі по собі не працюють без фахівців, без людини і людського капіталу належного рівня і якості. І тому в даний час основні інвестиції в розвинених країнах спрямовуються саме в розвиток людського капіталу. Саме на базі високої якості людського капіталу будь-яка країна,

регіони і підприємства здатні ефективно використовувати інвестиції. В іншому випадку, при недостатності людського капіталу та його низьку якість інвестиції в промисловість дають нульову або низьку віддачу.

Інвестиційна привабливість країни або регіону - це сукупність факторів, що визначають приплив інвестицій або відтік капіталу.

Інвестиційна привабливість (клімат) країни або регіону визначається інвестиційним потенціалом і інвестиційним ризиком.

Інвестиційний потенціал регіону - це потенційні можливості регіону до розвитку економіки.

Інвестиційний потенціал враховує готовність регіону до прийому інвестицій з відповідною гарантіями збереження капіталу і отримання прибутку інвесторами. Він включає наступні складові - приватні потенціали:

- ресурсно-сировинний (середньозважена забезпеченість балансовими запасами основних видів природних ресурсів);
- трудовий (трудові ресурси і їх освітній рівень);
- виробничий (валовий регіональний продукт);
- інноваційний (рівень розвитку фундаментальної, вузівської та прикладної науки з упором на впровадження її результатів в регіоні)
- інституційні (ступінь розвитку інститутів ринкової економіки);
- інфраструктурний (економіко-географічне положення регіону і його інфраструктурна забезпеченість);
- фінансовий (обсяг податкової бази і прибутковість підприємств регіону);
- споживчий (Сукупна купівельна спроможність населення регіону).

Інвестиційний ризик - це ймовірність (можливість) втрати капіталу.

Інтегральний інвестиційний ризик визначається економічними, фінансовими, політичними, соціальними, екологічними, кримінальними і законодавчими ризиками.

Інтегральний ризик або просто інвестиційний ризик розраховують за складовими:

- економічний ризик (тенденції в економічному розвитку регіону);
- фінансовий ризик (ступінь збалансованості регіонального бюджету і фінансів підприємства);
- політичний ризик (розподіл політичних симпатій населення за результатами останніх парламентських виборів, авторитетність місцевої влади);
- соціальний ризик (рівень соціальної напруженості)
- екологічний ризик (рівень забруднення навколишнього середовища, включаючи радіаційний)
- кримінальний ризик (рівень злочинності в регіоні з урахуванням тяжкості злочинів)
- законодавчий ризик (юридичні умови інвестування в ту чи інші сфери або галузі, порядок використання окремих факторів виробництва). При розрахунку цього ризику використовується сукупність федеральних і регіональних законів і нормативних актів, що стосуються інвестицій.

Інтегральні показники потенціалу і ризику розраховуються як зважена сума приватних видів потенціалу і приватних ризиків.

Потенціал регіону - це доля регіону в загальному потенціалі Росії.

Неточності аналізу інтегрального потенціалу та інтегрального ризику регіонів за даною методикою пов'язані в основному з визначенням ваг (часток) складових потенціалу і ризику.

Інвестори особливе значення надають трудовому і споживчому потенціалом (це показали опитування). Їх цікавить в першу чергу якість місцевого праці і можливість розширення виробництва і продажу товарів.

З регіональних ризиків інвестори побоюються найбільше законодавчих і політичних ризиків, пов'язаних між собою.

РОЗДІЛ 2

РЕГІОНАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ

2.1. Порівняльний аналіз динаміки регіональних інвестиційних процесів у світовому вимірі

В даний час Європейський Союз (ЄС) є найбільшим інвестором в світі. ПІІ ЄС відіграють важливу роль в процесі глобалізації, як важливий елемент міжнародних відносин та рушій їх розвитку [31].

Європейський Союз є досить впливовим інвестором. Незважаючи на зростаюче значення країн, як приймаючої сторони для іноземних компаній, ЄС залишається найбільшим одержувачем прямих іноземних інвестицій. У рамках союзу, потоки ПІІ є ключовими елементами для зміцнення внутрішнього ринку. Але не потрібно забувати той факт, що в даний час ЄС залишається і найбільшим донором стосовно інших країн світу. ЄС має хороші позиції на світових ринках і добре інтегровані в глобальному масштабі потоки інвестицій. Тому, ПІІ знаходиться у центрі міжнародної фрагментованої виробничої діяльності, яка змінює місце розташування економічної діяльності в усьому світі.

В даний час, в рамках ЄС активно залучаються ПІІ, але вони як і раніше в значній мірі зосереджуються в країнах ЄС - 15. Адже, саме ці країни пропонують хороший доступ до ринків, можливості для зв'язку з потужною виробничою базою і добре освіченою робочою силою. Як деякі з нових держав – членів, так і деякі старі держави – члени ЄС сильно постраждали від кризи, що призвело до скорочення ПІІ країн – членів ЄС – 28 загалом. Але слід звернути увагу на те, що ця тенденція частково скасовується протягом останніх двох років.

Залучення ПІІ з інших країн світу стає все більш важливим завданням для ЄС, тому що є ознаки того, що дане європейське угруповання втрачає

позиції з точки зору його привабливості для іноземних інвесторів. Ця тенденція, схоже, посилюється кризою. Таким чином, з 1 грудня 2015 р. Лісабонським договором передбачається, що інвестиційна політика розроблятиметься на європейському рівні. Європейська комісія в даний час, видала два пов'язаних з цим документи: документ про ефективну реалізацію інвестиційної політики, яка повинна бути використана для підвищення конкурентоспроможності ЄС і створення робочих місць в Європі, а також проект положення, який призначений для управління переходом до нової європейської всебічної інвестиційної політики, зокрема шляхом забезпечення правових гарантій для національних двосторонніх інвестиційних договорів [26].

Після різкого зниження на 60% в 2008 – 2015 рр., приплив прямих іноземних інвестицій ЄС був відновленим в 2011 році (на 26%), завдяки зростанню власного капіталу та реінвестуванню прибутку [28].

Приплив ПІІ в ЄС здійснюється через спеціально призначені організації (Special Purpose Entities), що є в основному фінансові холдингові компанії, що належать іноземцям, які зосереджені на транскордонних фінансових операціях і, практично не здійснюють будь якою іншою діяльністю в країнах – членах ЄС – 28. Необхідно звернути увагу на те, що вище згадані компанії відіграють значну роль у зміні потоків інвестування, станом на 2016 р.[30].

Відтік прямих іноземних інвестицій країн – членів Європейського Союзу до основних партнерів, включаючи офшорні фінансові центри у 2016 р. показано в табл. 2.1, за даними європейської статистичної бази.

Згідно вище наведеної таблиці 2.1 видно, що основними партнерами стосовно прямого іноземного інвестування країн – членів ЄС – 28 виступають такі країни як США, Канада, Швейцарія, Росія, Японія, Китай, Гонконг, Індія та Бразилія. Більшість країн ЄС досить активні стосовно інвестиційної діяльності, за виключенням таких країн як Латвія, Литва,

Болгарія, Естонія, Мальта та Румунія. Така зміна пояснюється іншими пріоритетними виборами цих країн.

Таблиця 2.1

Відтік ІІІ країн - членів ЄС - 28 до основних партнерів станом на 2016 р., млрд. євро [85]

	ЄС-28	Основні партнери, у тому числі:									
		США	Канада	Швейцарія	Росія	Японія	Китай	Гонконг	Індія	Бразилія	Офшорні фінансові центри
ЄС-28	106,7	11,9	-4,1	-7,4	-0,4	-4,1	4,9	3,0	3,0	6,2	21,2
Бельгія	35,9	24,0	0,6	-	1,3	-0,1	-	0,5	-	1,0	1,5
Болгарія	0,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,1
Чехія	0,1	-	-	-	0,1	-	-	-	0,1	-	-
Данія	-0,3	0,9	-	-4,3	0,1	0,1	0,4	0,5	0,2	0,3	1,2
Німеччина	28,7	10,7	0,4	2,6	0,3	1,8	1,6	0,9	0,7	0,9	2,2
Естонія	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ірландія	7,4	1,6	-	-0,7	-	-	-	0,1	-0,1	-	10,2
Греція	0,3	-	-	-	-	-	-	0,1	-	-	0,1
Іспанія	7,9	2,4	0,7	0,4	0,1	-	1,4	0,4	0,1	-0,8	0,5
Франція	22,7	1,2	-1,6	7,8	1,7	-0,4	1,3	0,9	0,2	2,1	3,0
Італія	6,0	0,8	0,1	-3,0	0,8	-0,2	0,5	0,1	0,4	-0,2	0,1
Кіпр	2,3	-	-	0,1	1,1	-	-	-	-	-	0,5
Латвія	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Литва	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Люксембург	38,3	5,7	3,9	0,4	0,7	0,2	-3,2	0,4	-	6,6	24,3
Угорщина	0,5	0,2	-0,1	0,3	-	-	-	-	-	-	1,0
Мальта	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Нідерланди	3,5	-9,5	0,5	6,7	-0,5	0,8	-	-0,1	0,1	0,6	11,0
Австрія	5,3	0,2	-	-	0,7	-	-0,2	-	0,1	0,1	0,5
Польща	0,6	0,2	-	0,9	-0,2	-	-	-0,2	-	-0,1	-0,5
Португалія	-0,7	0,2	-	-	-	-	-	-	-	-0,6	0,2
Румунія	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Словенія	0,2	-	-	-	0,1	-	-	-	-	-	-
Словаччина	0,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Фінляндія	1,2	-0,8	-	-1,2	0,4	-	1,4	-	0,3	-	0,6
Швеція	18,2	7,4	-	0,5	1,8	-0,2	0,4	-0,2	0,1	0,2	0,1
Великобританія	12,5	-20,9	-9,2	9,4	-	0,4	-	-0,4	0,2	-	17,6

Загальний відтік ІІІ з країн – членів ЄС – 28 у 2016 р. до їх основних партнерів становив 106,7 млрд. євро. Найактивнішими інвесторами серед країн ЄС – 28 виступають такі члени даного угруповання як Бельгія, Німеччина, Франція, Люксембург та Швеція. Найбільше ІІІ з ЄС – 28 надходить у США приблизно 11,9 млрд. євро, Бразилію 6,2 млрд. євро та Китай близько 4,9 млрд. євро.

Не слід забувати, що країни – члени ЄС - 28 останнім часом збільшили свої потоки інвестування у офшорні фінансові центри. Станом на 2016 р. в офшорні фінансові центри надійшло інвестування на суму близько 21,2 млрд. євро від країн – членів ЄС – 28 загалом [82].

Приплив ПІІ від основних партнерів, включаючи офшорні фінансові центри до країн Європейського Союзу у 2016 р. показано в табл. 2.2, згідно європейської статистичної бази.

Таблиця 2.2

Приплив прямих іноземних інвестицій від основних партнерів до країн – членів ЄС – 28 станом на 2016 р., млрд. євро [84]

	ЄС - 28	Основні партнери, у тому числі:									
		США	Канада	Швейцарія	Росія	Японія	Китай	Гонконг	Індія	Бразилія	Офшорні фінансові центри
ЄС-28	54,2	28,5	27,7	6,2	-0,4	1,5	0,9	11,3	0,6	3,8	-3,9
Бельгія	-2,4	-1,6	-	2,4	-	-0,2	-	0,9	-	-	-0,1
Болгарія	0,2	0,1	-	-	0,1	-	-	-	-	-	-0,1
Чехія	0,2	-	-	0,3	0,1	-	-	-	-	-	-
Данія	1,9	0,9	-	0,3	-	-	-	0,2	-	-0,1	0,4
Німеччина	14,5	5,3	-0,7	1,4	0,3	0,2	0,3	0,3	0,1	0,1	6,0
Естонія	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ірландія	21,5	8,3	-	-0,3	0,1	-	-	0,5	-0,1	0,1	13,5
Греція	0,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Іспанія	5,6	1,4	-0,2	1,7	0,5	-	-	-	-	0,7	-0,1
Франція	8,0	0,2	1,0	1,2	0,3	-0,3	0,1	0,3	-	-	2,9
Італія	2,5	0,5	-	0,8	0,1	0,2	0,1	-	-	0,1	-
Кіпр	2,4	0,1	-	-	0,6	-	-	-	-	-	1,6
Латвія	0,1	-	-	0,1	-	-	-	-	-	-	-
Литва	0,1	-0,1	-	-	0,2	-	-	-	-	-	-
Люксембург	47,6	23,2	21,8	3,8	-1,7	-0,2	-	5,7	-	1,3	-3,8
Угорщина	0,4	0,2	0,1	0,3	0,2	-	0,1	-0,1	-	-	0,1
Мальта	0,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Нідерланди	-5,3	-3,0	0,4	-1,5	-	0,1	0,2	-0,5	0,1	-	-2,1
Австрія	-0,7	-0,6	-	-0,1	-	-	-	-	-	0,1	-1,1
Польща	1,3	-	-	0,5	-	-0,2	-	-	-	-0,1	0,3
Португалія	1,1	-0,2	0,2	-	-	-	-	-	-	0,8	0,1
Румунія	-0,3	-	-	-0,3	0,1	-	-	-	-	-	-
Словенія	0,2	-	-	-0,1	-	-	-	-	-	-	-
Словаччина	-0,2	-0,1	-	-	-0,1	0,1	-	-	-	-0,2	-

Фінляндія	-0,1	-0,1	-	-	-	0,1	-	-	-	-	-0,2
Швеція	-5,5	-3,3	-0,5	0,3	-0,3	-0,2	0,8	-	-	-	-2,6
Великобританія	28,5	20,6	14,2	2,4	-	3,2	-	3,8	0,2	-	13,5

Згідно вище наведеної таблиці 2.2 видно, що станом на 2016 р. відбувся приплив ПІІ практично до усіх країн – членів ЄС, за виключенням Естонії. Найбільше надходжень ПІІ мали такі країни – члени ЄС – 27 як Німеччина, Ірландія, Люксембург та Великобританія.

Загальний приплив ПІІ до країн ЄС – 27 від їх основних партнерів, вище згаданих, становить в загальному 54,2 млрд. євро. Найбільше надходжень ПІІ було від США на суму 28,5 млрд. євро та Канади на суму 27,7 млрд. євро.

Порівнявши в загальному відтік та приплив ПІІ між країнами – членами ЄС – 28 та їх основними партнерами у 2016 р., необхідно наголосити на тому, що відтік ПІІ з ЄС значно перевищує їх приплив практично в два рази на суму 52,5 млрд. євро.

Зовнішні та внутрішні потоки прямого іноземного інвестування між країнами членами ЄС – 28 та рештою країн світу протягом 2013 – 2016 рр. показано в табл. 2.3, за даними європейської статистичної бази.

Таблиця 2.3

Зовнішні і внутрішні потоки ПІІ ЄС-28 протягом 2013 - 2016 рр.

(млрд. євро) [87]

	Вивезення ПІІ					Ввезення ПІІ				
	2013	2014	2015	2016	Частка (%) у 2015 році	2013	2014	2015	2016	Частка (%) у 2015 році
ЄС -28	550,7	387,3	280,6	106,7	100,0	423,8	170,7	215,7	54,2	100,0
Європа (не члени ЄС, у тому числі ЄАВТ), у тому числі:	85,2	65,3	38,8	-	13,8	20,7	29,0	16,8	-	7,8
Швейцарія	39,6	25,2	439	-7,4	15,6	29,6	8,4	24,7	6,2	11,5
Росія	18,2	27,3	0,7	-0,4	0,2	10,5	0,5	2,7	-0,4	1,3
Хорватія	2,5	2,2	2,5	-	0,9	0,0	-0,1	-0,1	-	0,0
Туреччина	15,7	6,5	4,2	-	1,5	0,6	-0,3	1,2	-	0,5
Україна	5,3	7,3	3,0	-	1,1	0,4	0,5	0,0	-	0,0
Африка, у тому числі:	17,0	24,1	21,0	-	7,5	3,9	7,2	0,9	-	0,4

Єгипет	1,5	10,6	2,1	-	0,8	-0,5	0,8	0,1	-	0,1
Південна Африка	5,1	3,0	5,9	-	2,1	1,9	2,5	1,0	-	0,5
Північна Америка, у тому числі:	204,4	154,9	78,3	-	27,9	201,3	57,7	108,8	-	50,4
Канада	30,6	6,7	-0,9	-4,1	-0,3	6,3	13,3	11,5	27,7	5,3
США	173,8	148,2	79,2	11,9	28,2	195,0	44,4	97,3	28,5	45,1
Центральна Америка, у тому числі:	108,5	0,0	61,0	-	21,7	78,2	-15,3	30,7	-	14,2
Мексика	5,8	5,6	4,0	-	1,4	0,4	0,7	2,7	-	1,2
Південна Америка, у тому числі:	19,2	19,1	9,4	-	3,3	27,9	12,0	0,8	-	0,3
Аргентина	2,4	4,1	0,8	-	0,3	-0,2	-0,3	0,4	-	0,2
Бразилія	14,9	9,1	8,8	6,2	3,1	24,7	10,0	0,4	3,8	0,2
Азія, у тому числі:	55,0	72,9	28,1	-	10,0	39,9	72,5	18,2	-	8,4
Арабські країни Перської затоки	4,7	19,5	3,9	-	1,4	2,7	51,2	10,6	-	4,9
Китай (виключаючи Гонконг)	7,2	5,2	5,8	-4,9	2,1	0,8	-0,2	0,3	0,9	0,1
Гонконг	7,2	5,6	2,0	3,0	0,7	5,9	2,7	1,3	11,3	0,6
Японія	10,2	2,5	-0,2	-4,1	-0,1	18,6	2,8	-0,8	1,5	-0,4
Індія	4,6	3,7	3,4	3,0	1,2	1,2	3,6	0,9	0,6	0,4
Сінгапур	8,7	21,7	1,7	-	0,6	10,6	2,2	2,8	-	1,3
Океанія, у тому числі:	10,2	18,5	-1,6	-	-0,6	7,1	-0,4	5,8	-	2,7
Австралія	9,6	17,3	-2,7	-	-0,1	7,1	-0,3	5,8	-	2,7
Офшорні фінансові центри	158,4	39,4	89,5	21,1	31,9	105,8	16,8	46,1	-3,9	21,4

З вище наведеної таблиці 2.3 видно, що потоки прямих іноземних інвестицій між країнами - членами ЄС – 28 та їх низкою економічних партнерів значно змінились та скоротились, внаслідок дії глобальної фінансової та економічної кризи. У 2016 р. внутрішні потоки зросли на 26%, у той час як зовнішні потоки інвестицій скоротилися на 28%. Зниження відтоку ПІІ ЄС - 28 у 2016 р. може бути в значній мірі пов'язане із зниженням інвестування у Сполучених Штатах - від 148 200 млрд. євро в 2015 р. до 79 200 млрд. євро у 2016 р. Але, внаслідок несприятливої ситуації в країні, варто згадати, що до кінця 2016 р. потоки ПІІ з США в ЄС-28 відновилися, збільшившись до 97 300 млрд. євро, що більш ніж у два рази перевищує даний показник, який був у 2008 р. і становив близько 44 400 млрд. євро [39].

Зовнішні потоки ПІІ країн - членів ЄС - 28 до Канади мали тенденцію до скорочення протягом 2013 - 2016 рр. Надходження ПІІ з Канади, після їх зниження на 14% в 2015 р., були відновлені в 2016 р., збільшившись до 27 700 млрд. євро.

Інвестиційні потоки країн – членів ЄС – 28 у країни, що розвиваються, такі як Китай, Індія, Бразилія як правило менші, ніж інвестиційні потоки до інших економічних партнерів даного угруповання. Знизившись до 5 200 млрд. євро у 2014 р., зовнішні надходження ПІІ ЄС - 28 в Китай зросли на 11% в 2015 році. Але дані за 2016 р. свідчать, що потоки ПІІ з ЄС - 28 в Китай знизились на 16%. Зовнішні надходження ПІІ з ЄС - 28 в Бразилію мають тенденцію до зниження протягом трьох років поспіль після піку, що був досягнутий у 2013 р., однак темпи зниження потоків ПІІ були менш вираженими в даній країні, ніж в середньому для всіх країн реципієнтів ЄС - 28.

Справді, відзначають збільшення припливу ПІІ в країни ЄС - 28 з країн Азії в 2016 р. Приплив ПІІ з Китаю становить близько 900 млрд. євро, а з Гонконгу близько 11 300 млрд. євро, які значно зросли в порівнянні з 2013 р. Також зазначають значне збільшення рівня припливу інвестування з Бразилії в ЄС – 28 на суму 3 800 млрд. євро в 2016 р.

Щодо африканського регіону, то пряме іноземне інвестування країн – членів ЄС - 28 в Єгипті знизилося з 10 600 млрд. євро у 2014 р. до 2 100 млрд. євро в 2015 р. Тим не менш, в Південній Африці спостерігається зростання ПІІ з ЄС - 28 на 96% .

Незважаючи на те, що офшорні фінансові центри також постраждали від кризи, вони продовжують відігравати важливу роль в ЄС. Варто наголосити, що у 2016 р., зовнішні і внутрішні потоки ПІІ ЄС - 28 значно збільшилися (на 127% і 174%, відповідно) [32].

Надходження прямого іноземного інвестування в ЄС - 28 значно коливається в основному під впливом великих злиттів і поглинань великих холдингових компаній. Не потрібно забувати той факт, що частка

Люксембургу становить 18%, тобто 38 млрд. євро стосовно зовнішніх потоків прямих іноземних інвестицій серед країн ЄС - 28 станом на 2016 р. В результаті, Люксембург став основним та найбільшим інвестором серед ЄС - 28. Чотирма основними та найбільш важливими напрямками вкладення ПІІ Люксембургом стали: Швейцарія, Сполучені Штати, Бермуди і Багами. Доцільно згадати, що Люксембург надає перевагу інвестуванню фінансового сектора [37].

Бельгія посідає друге місце щодо частка ПІІ серед країн - членів ЄС - 28 станом на 2016 р. і відповідно становить 16% (36 млрд. євро). Скорочення інвестиційних потоків вище зазначеною країною було особливо помітно серед традиційних партнерів, таких як США, Канада, Австралія, а збільшення інвестиційних потоків Бельгією спостерігається до Об'єднаних Арабських Еміратів, Нової Зеландії, Японії та Індії. Стосовно Німеччини, то станом на 2016 р. потоки її прямого іноземного інвестування становили близько 29 млрд. євро або 15,2 %. Щодо Франції, то її частка в обсязі ПІІ серед ЄС - 28 займає 7,8% (23 млрд. євро). Нищі позиції посідає Швеція, частка якої становить 5,5% або 22 млрд. євро відповідно. Найменшу частку серед найбільших інвесторів ЄС – 27 займають Нідерланди, що становлять 2,9% або 19 млрд. євро від загальних потоків ПІІ. Інші країни - члени ЄС - 28 в загальному підсумку становлять 34,6%. (рис. 2.1.).

Люксембург був також основним одержувачем прямих іноземних інвестицій з країн – членів ЄС- 28, які вклали близько 48 млрд. євро в дану країну. При цьому, він зумів випередити Велику Британію, в яку надійшло близько 28 млрд. євро; Ірландію, приплив ПІІ, в яку становив 21 млрд. євро; Німеччину, в котрої надходження інвестування з ЄС – 27 становило близько 14 млрд. євро[88].

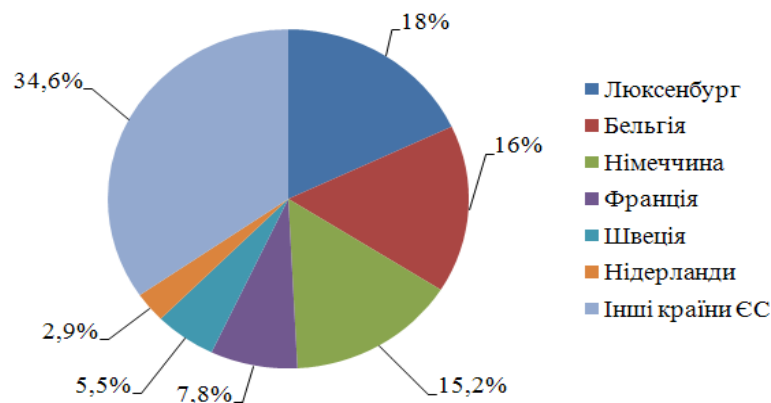


Рис. 2.1. Частка зовнішніх потоків ПІІ ЄС - 28 станом на 2016 рік [39]

У 2016 р. країни ЄС - 28 були нетто - інвесторами в країни світу, з відтоком інвестицій вище, ніж з їх припливом на 53 млрд. євро. Серед країн - членів ЄС - 28, Бельгія була найбільшим чистим інвестором в 2016 р., чисті інвестиції, якої становили 38 млрд. євро, наступною була відзначена Швеція з чистими інвестиціями, котрі були близько 22 млрд. євро, далі йдуть Нідерланди, чисті інвестиції, яких становили близько 19 млрд. євро, Франція, чисті інвестиції, котрою дорівнювали 15 млрд. євро та Німеччина з чистими інвестиціями на суму 14 млрд. євро [39].

З припливом вище, ніж з відтоком ПІІ на 16 млрд. євро Великобританія стала найбільшим чистим одержувачем прямих іноземних інвестицій з усіх країн світу. Слідом за нею йде Ірландія, яка отримала надходження інвестування в розмірі 14 млрд. євро, наступним відзначений Люксембург з припливом інвестицій розміром 9 млрд. євро та Угорщина з припливом вище, ніж з відтоком інвестицій на суму 4 млрд. євро від решти країн світу [43].

Зовнішні і внутрішні потоки ПІІ країн – членів ЄС – 28 суттєво зросли в 2016 р.: зовнішні потоки зросли на 10%, а внутрішні потоки на 7%. У 2015 р. як внутрішні так і зовнішні потоки ПІІ ЄС - 28 зростали більш повільними темпами, і збільшились лише на 3% (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

10 найбільших партнерів ЄС - 28 стосовно прямого іноземного інвестування протягом 2014 - 2016 рр., млрд.,євро [89]

	Вивезення ПІІ				Ввезення ПІІ			
	2014	2015	2016	темп зростання 2014-2016	2014	2015	2016	темп зростання 2014-2016
ЄС- 27	3231,6	3319,8	3665,6	13,4	2447,9	2522,3	2707,2	10,6
США	1027,1	1089,5	1134,0	10,4	1027,2	1014,6	1044,1	1,6
Швейцарія	458,0	462,9	503,3	9,9	323,6	315,7	347,9	7,5
Канада	142,5	142,7	157,5	10,4	103,0	108,1	119,5	16,1
Бразилія	107,7	108,5	132,2	22,7	41,2	52,5	56,3	36,7
Сінгапур	66,7	89,2	95,8	43,7	45,0	39,3	50,2	11,4
Гонконг	89,3	89,3	92,9	4,0	17,2	25,5	26,8	55,9
Росія	71,5	83,2	88,8	24,2	24,7	26,4	27,5	11,4
Японія	74,8	78,4	84,0	12,3	122,3	122,6	135,3	10,6
Австралія	69,9	70,3	82,8	18,5	25,7	21,2	30,2	17,3
Південна Африка	55,1	55,1	77,0	39,7	6,0	6,8	6,2	4,1

З таблиці 2.4 видно, що у 2016 р. США вклали 39% ПІІ в ЄС - 28, ця частка становила близько 1044,1 млрд. євро. Таким чином, США прагнуть зміцнити свої позиції в якості основного інвестора в ЄС - 28. Основною сферою вкладення ПІІ виступає сектор послуг, на частку якого припадає 79% інвестиційних потоків США в ЄС – 27 у 2016 р. В кінці 2016 р., найбільшу частку (35%) прямого іноземного інвестування країнами ЄС-28 було вкладено в Північну Америку, на суму близько 1,191,7 млн. євро. На сектор послуг припадало 70% від сукупного обсягу ПІІ, що були спрямовані в США країнами ЄС-28. Варто зазначити, що більшість інвестиційних потоків були пов'язані з фінансовим посередництвом (39%), нерухомістю, економічною діяльністю або виробництвом (приблизно по 22%). В кінці 2016 р., основним донором ПІІ серед ЄС-28 в США продовжувала залишатися Великобританія, на яку припадало близько чверті від загальної частка ПІІ ЄС - 28. Країни ЄС – 27 вклали ПІІ на суму 1134,0 млрд. євро у США у 2016 р., що є значно вище за попередні надходження країн ЄС до даної країни.

Швейцарія була другим за важливістю зовнішнім партнером щодо ПІІ серед ЄС - 28 в 2016 р., і становила 14% від загальної частки ПІІ. Дана країна вклала ПІІ на суму 347,9 млрд. євро в 2016 р., що є на 10% більше, ніж за попередній рік. ПІІ ЄС - 28 по відношенню до Росії зросли на 24% в період протягом 2014 - 2016 рр. Фінансове посередництво та виробництво були основними напрямками інвестування ЄС - 28 в Росії, і обсяги ПІІ в цих секторах залишалися стабільними протягом аналізованого періоду (2008 – 2016 рр.).

ЄС - 28 активно вкладає свої ПІІ в такі країни Азії, як Сінгапур, Гонконг, Японія та Китай. ПІІ ЄС – 27 в Китаї мають тенденцію до зростання в 2016 р. на 11% порівняно з 2015 р. Швидкими темпами зростають також ПІІ в таких країнах, як Малайзія, Індія та Індонезія (на 82%, 56% і 22% відповідно в період з 2015 - 2016 рр.).

Щодо Африки, то ПІІ ЄС – 27 розміщені в Південній Африці (77 000 млрд. євро), Нігерії (30 300 млрд. євро) і Єгипті (26 400 млрд. євро). ПІІ ЄС-28 в Південній Африці зросли на 40% протягом 2015 - 2016 рр., це сприяло, тому що Південна Африка стала одним з 10 найважливіших партнерів країн - членів ЄС-28.

Японія та Канада інвестували в ЄС – 28 на 10% і 11% більше у 2016 р. (у порівнянні з попереднім роком). Бразильські інвестиції в країнах ЄС-28 також мають тенденцію до зростання піднявшись на 7% протягом 2015 - 2016 рр. Хоча, це було відносно не велике збільшення в порівнянні з колосальними темпами зростання потоків ПІІ в період з 2006 -2008 рр. [78].

Зовнішні потоки прямого іноземного інвестування країн – членів ЄС – 27 до решти країн світу у 2016 р. показано на рис. 2.2., згідно європейської статистичної бази.



Рис. 2.2.: Зовнішні потоки ПІІ ЄС - 28 станом на 2016 р. (млрд. євро, % - частка від загального обсягу зовнішніх потоків ПІІ ЄС - 28) [39]

З рис. 2.3. видно, що ЄС – 27 активно вкладають свої ПІІ практично у всі країни світу. Найбільша частка ПІІ припадає на Північну Америку і становить 1,291,7 млрд. євро. Другим за важливістю напрямком куди надходить інвестування з ЄС – 27 є країни Європи (за виключенням ЄС – 27) 885,1 млрд. євро. Найменше отримує ПІІ з ЄС – 27 Північна Африка, тобто 56,2 млрд. євро.

Надходження ПІІ країн – членів ЄС – 27 у найважливіші сфери економічної діяльності у 2016 р. показано у табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Пряме іноземне інвестування ЄС-28 за видами економічної діяльності, на кінець 2016 р. (млрд. євро) [89]

ЄС -27	Зовнішні ПІІ	Внутрішні ПІІ
Всього	3319,8	2522,3
Сільське господарство, мисливство та рибальство	1,0	1,4
Видобуток корисних копалин	187,1	40,0
Виробництво:	645,0	330,3
Продукти харчування	70,6	53,3
Текстильна і деревообробна діяльність	29,3	33,2
Нафтові, хімічні, гумові, пластмасові вироби	262,9	124,5
Металеві та механічні вироби	125,7	46,1
Машинне та комп'ютерне обладнання	20,4	14,1
Транспортні засоби та інше транспортне обладнання	60,4	22,9
Виробництво електроенергії, газу та води	57,2	18,2
Будівництво	16,0	13,4
Послуги	2374,7	2088,4
Торгівля та ремонт	126,9	139,0
Готелі та ресторани	11,6	13,4
Транспорт і зв'язок	122,0	41,8

Фінансове посередництво	1550,9	1356,9
Нерухомість та бізнес-послуги	535,9	514,3
Інші сектори	38,6	30,7

На вище наведеній таблиці 2.5 показано структуру ПІІ ЄС – 28 за видами економічної діяльності станом на 2016 р. Сфера послуг займає найбільшу частку відносно зовнішніх (72%) і внутрішніх (83%) потоків прямих іноземних інвестицій в кінці 2016 р. Майже дві третини потоків ПІІ ЄС-28 зосереджені у секторі фінансових послуг (як щодо ввезення та і вивезення ПІІ). Після піку, який спостерігався в 2013 р., зовнішні потоки ПІІ ЄС - 28 скоротилися в 2008 р. (-3%). Наприкінці 2016 р. у ЄС – 27 спостерігається позитивний баланс ПІІ по відношенню до решти країн світу, стосовно всіх великих секторів, за винятком сільського господарства [74].

Потоки ПІІ ЄС – 28 досягли свого піку в 2014 р., а потім суттєво знизилися, внаслідок впливу фінансової кризи. Станом на 2016 р. потоки ПІІ ЄС – 27 в країни групи БРІК ще повністю не відновилися (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Потоки прямого іноземного інвестування ЄС – 28 в країни БРІК протягом 2014 - 2016 рр., млрд. євро [78]

	Відтік ПІІ				Приплив ПІІ			
	2014	2015	2016	темп зростання 2014-2016	2014	2015	2016	темп зростання 2014-2016
ЄС - 28	530,7	347,7	263,3	-50%	411,4	198,7	221,7	-46%
БРІК	49,4	38,7	17,9	-64%	43,0	18,6	6,4	-85%
Бразилія	14,3	-1,1	6,9	-52%	24,7	10,7	2,8	-89%
Росія	17,2	25,6	-1,0	-106%	9,9	2,3	3,1	-69%
Індія	4,0	3,3	3,2	-20%	1,0	3,7	0,4	-56%
Китай	13,9	10,9	8,7	-37%	7,4	1,9	0,1	-99%

Проаналізувавши вище наведену таблицю 2.6 можна зазначити, що серед країн групи БРІК найбільше ПІІ з ЄС - 28 надходить в Бразилію, а

найменше у Китай. Відтік ПІІ ЄС – 28 значно вищий, ніж приплив, стосовно країн групи БРІК. Станом на 2016 рік приплив ПІІ з ЄС – 28 в країни БРІК становив 221,7 млрд. євро (2014 р. приплив становив 411,4 млрд. євро). Стосовно відтоку ПІІ ЄС – 27 з країн групи БРІК, то він становив 263,3 млрд. євро, який є практично на половину менший від того, котрий був відзначений у 2008 р., і становив 530,7 млрд. євро. Така тенденція скорочення пов'язана із світовою фінансовою кризою, яка досить помітно позначилась на потоках прямого іноземного інвестування ЄС – 28.

Будучи найбільшим джерелом ПІІ в світовій економіці, ЄС розглядає ПІІ в якості основного засобу, з метою сприяння як розвитку так і економічного та соціального зростання. Зокрема, ПІІ є важливим джерелом зростання продуктивності праці і відіграють вирішальну роль у покращенні підприємницької діяльності та збільшенні робочих місць за кордоном.

Інвестиційна політика ЄС спрямована на надання підтримки інвесторів з країн – членів ЄС - 28 та створення правової визначеності і стабільності, передбачуваного, справедливого і регульованого середовища, в якому вони ведуть свій бізнес у відповідності із діючими міжнародними нормами, які мають безпосередній вплив на цю сферу діяльності. В даний час, акцент робиться на переговорах стосовно правил інвестування в рамках торговельних угод, які веде ЄС з третіми країнами.

2.2. Аналіз факторів залучення інвестицій в економіку України

Оцінки інвестиційної привабливості країн згідно аналізів найвідоміших підходів показують, що міжнародні агентства як основні параметри використовують макроекономічні показники, такі як: динаміку приросту і структуру ВВП, стану обслуговування внутрішнього і зовнішнього боргу, платіжного балансу країни та фінансового ринку. За версією Economist Intelligence Unit (EIU), Україна за показниками якості бізнес-середовища займає 75 місце серед 82 країн [31].

Надходження прямих іноземних інвестицій з країн-членів Європейського Союзу та країн-кандидатів в Україну показано у табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Надходження в Україну ПІІ з країн-членів Європейського Союзу та країн-кандидатів станом на 2016 [69]

	Станом на 2015 у млн. дол.	Станом на 2016 у млн. дол.	Темпи росту (зниження) показників надходження ПІІ в Україну		Питома вага країн у обсягах ПІІ станом на 2016, %	
			у млн. дол.	%		
Всього в Україну	42521,9	4856,2	5956,3	114,0	100,0	
З ЄС – 28 всього	33479,7	38797,4	5298,7	116,8	80,0	100,0
З ЄС – 15 всього	21749,6	24559,9	2811,3	113,9	50,7	63,3
Австрія	2667,3	3447,8	780,5	129,3	7,1	8,9
Бельгія	68,1	72,6	4,6	107,7	0,2	0,2
Великобританія	2285,7	2514,4	219,9	108,6	5,1	6,4
Греція	314,6	427,5	110,8	136,1	0,9	1,2
Данія	197,6	201,1	3,7	102,8	0,3	0,4
Ірландія	134,3	135,8	2,7	103,0	0,4	0,5
Іспанія	63,2	62,5	0,4	104,5	0,1	0,2
Італія	974,3	941,8	-42,4	94,7	1,9	2,5
Люксембург	385,9	493,2	106,3	126,4	1,0	1,4
Нідерланди	4082,7	4914,4	831,7	120,4	10,1	12,7
Німеччина	7005,7	7287,5	281,8	104,0	15,0	18,8
Португалія	11,5	15,4	3,8	135,2	0,0	0,0
Фінляндія	58,1	71,4	13,4	123,9	0,1	0,2
Франція	1752,6	2221,0	470,5	124,9	4,5	5,8
Швеція	1793,2	1756,6	23,6	102,4	3,5	4,6

З ЄС – 12 всього	11751,1	14238,5	2487,4	123,2	29,4	36,7
Естонія	142,3	149,7	9,2	105,6	0,3	0,5
Кіпр	9579,1	12089,1	2510,0	126,2	24,9	31,2
Латвія	88,2	70,7	-16,4	82,0	0,2	0,2
Литва	83,5	85,6	1,2	104,2	0,2	0,1
Мальта	28,9	35,6	7,6	125,9	0,3	0,1
Польща	938,1	890,3	-46,8	95,1	1,9	2,3
Словаччина	64,3	61,6	-0,7	98,8	0,2	0,3
Словенія	26,7	31,1	2,4	108,1	0,1	0,1
Угорщина	677,5	706,7	19,2	102,9	1,5	1,9
Чехія	76,3	74,8	-0,9	99,3	0,3	0,2
Болгарія	17,7	20,6	1,7	109,7	0,0	0,1
Румунія	22,5	22,9	1,4	106,1	0,0	0,2
З країн – кандидатів всього:	151,3	173,5	23,2	115,5	0,4	0,4
Туреччина	151,3	173,5	23,2	115,5	0,4	0,4

З таблиці 2.8 видно, що загальний обсяг ПІІ, залучених в українську економіку на 2016, склав близько 48 466,2 млн. дол., в тому числі з країн-членів Європейського Союзу – 38 787,4 млн. дол., що становить близько 80,0% від загального обсягу прямих іноземних інвестицій, здійснених вище наведеними країнами світу в Україну. Приріст ПІІ, здійснених країнами світу в українську економіку за період 2015 по 2016 складає близько 5 954,3 млн. дол., в тому числі з країн-членів Європейського Союзу – 5 297,7 млн. дол.

Необхідно зауважити, що серед країн - членів ЄС перше місце за обсягами інвестицій в українську економіку посідає Кіпр (12 089,1 млн. дол.), що складає близько 24,9% від загального обсягу ПІІ в Україну або 31,2% від обсягу інвестицій з країн ЄС. Частка інвестицій, котрі надійшли в українську економіку із Німеччини, що займає друге місце серед країн ЄС за обсягами інвестицій, становить 7 287,5 млн. дол., що становить 15,0% від загального обсягу прямих іноземних інвестицій в українську економіку (18,8% від обсягу інвестицій із країн ЄС). На третьому місці Нідерланди, із обсягом інвестицій в 4 914,4 млн. дол., що становить 10,1 % від загального обсягу ПІІ в Україну (відповідно від обсягу інвестицій із країн ЄС – 12,7%). Четверте

місце посідає Австрія із обсягом інвестицій 3447,8 млн. дол., їх частка в загальному обсязі прямих іноземних інвестицій в Україну становить близько 7,1% (відповідно 8,9%). Кіпр, Німеччина, Нідерланди та Австрія є не тільки найважливішими інвесторами серед ЄС, але вони входять також до десяти країн світу, котрі здійснюють найбільші за обсягами інвестицій в Україну, і відповідно посідають перше, друге, третє та п'яте місця.

Найбільший приріст прямих іноземних інвестицій в українську економіку із країн - членів ЄС - 28 за період з 2015 по 2016 рр. становить: 2 510,0 млн. дол. з Кіпру; 831,7 млн. дол. з Нідерландів; 780,5 млн. дол. з Австрії ; 470,4 млн. дол. з Франції [69].

Відтік прямих іноземних інвестицій з України до країн-членів Європейського Союзу та країн-кандидатів показано у табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Прямі іноземні інвестиції з України до країн-членів Європейського Союзу та країн - кандидатів на вступ до ЄС станом на 2016 [39]

	Станом на 2015 у млн. дол.	Станом на 2016 у млн. дол.	Темпи росту (зниження) показників надходження ПП з Україну		Питома вага країн у обсягах ПП станом на 2016, %	
			у млн. дол.	%		
Всього в Україну	6852,3	6861,6	9,4	100,1	100,0	
з ЄС – 28 всього	6497,8	6498,8	1,0	100,0	94,7	100,0
з ЄС – 15 всього	14,9	14,9	0,0	100,0	0,2	0,2
Австрія	4,7	4,9	0,0	100,0	0,1	0,1
Бельгія	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Великобританія	*	*	-	-	-	-
Греція	*	*	-	-	-	-
Данія	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ірландія	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Іспанія	*	*	-	-	-	-
Італія	0,5	0,5	0,0	100,0	0,0	0,0
Люксембург	*	*	-	-	-	-
Нідерланди	*	*	-	-	-	-
Німеччина	9,3	9,5	0,0	100,0	0,1	0,1
Португалія	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Фінляндія	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Франція	0,3	0,3	0,0	100,0	0,0	0,0
Швеція	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
З ЄС – 12 всього	6485,0	6484,1	1,0	100,0	94,5	99,8
Естонія	*	*	-	-	-	-
Кіпр	6357,0	6352,5	-5,7	99,9	92,6	97,7
Латвія	76,3	83,1	6,9	108,9	1,2	1,3
Литва	*	*	-	-	-	-
Мальта	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Польща	49,8	49,6	-0,2	99,6	0,7	0,0
Словаччина	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Словенія	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Угорщина	0,2	0,2	0,00		0,0	0,0
Чехія	*	*	-	-	-	-
Болгарія	*	*	-	-	-	-
Румунія	*	*	-	-	-	-
З країн – кандидатів всього:	*	*	-	-	-	-
Туреччина	*	*	-	-	-	-

З вище наведеної таблиці 2.9 видно, що загальний обсяг ПІ із української економіки станом на 2016 складає близько 6 860,6 млн. дол. До країн-членів Європейського Союзу 6 499,8 млн. дол., що складає 94,7% від загального обсягу українських інвестицій, залучених до інших країн світу.

Серед країн ЄС перше місце за обсягами інвестицій із України займає Кіпр (6 352,4 млн. дол.), котрий залучив 92,6% від загального обсягу українських інвестицій або 97,7% від обсягу українських інвестицій до країн - членів ЄС. Частка інвестицій, котрі надійшли з України до економіки Латвії, що займає друге місце серед країн ЄС за обсягами українських інвестицій, складає близько 83,0 млн. дол., що становить 1,2% від загального обсягу українських інвестицій (1,3% від обсягу українських інвестицій до країн - членів ЄС). Третє місце займає Польща із обсягом інвестицій з України 49,5 млн. дол., що становить 0,7% від загального обсягу українських інвестицій (0,8% відповідно). За даними Держстатслужби, прямі іноземні інвестиції з України до деяких країн надійшли не більше, ніж від 2 суб'єктів

підприємництва, інформація стосовно їх обсягу є конфіденційною згідно із Законом України “ Про державну статистику ” [39].

У напрямку до європейської інтеграції Україні необхідно прискорювати інвестиційний процес. Ухвалюючи стратегію відносин між ЄС та Україною, Європейська Рада визначала, що стабільна та успішна Україна найповніше відповідає інтересам ЄС - 28. Інвестуючи в українську економіку, ЄС – 27 очікує на ефективне використання інвестиційних потоків. Обсяг ПІІ в Україні із країн ЄС становить 78,3% загального обсягу інвестицій в Україну.

Починаючи із 2016 р. ЄС виступає найбільшим та найважливішим інвестором в Україні. Головними країнами-інвесторами є такі країни як: Кіпр, Нідерланди, Австрія, Німеччина, Італія, Великобританія. Інвестиційна частка Кіпру є великою та сумнівною, тому що присутній у даній країні чинник офшорних зон, що не показує реальної картини інвестиційної привабливості України (табл. 2.10)[38].

Таблиця 2.10

Аналіз сфер діяльності головних країн - інвесторів в економіці України на кінець 2016 р. [70]

Країни	Сфера діяльності, вид промисловості	Сума (млн. дол.)	% від загального обсягу інвестицій з країни
Кіпр	Підприємства промисловості	150,9	27,1
	організації і установи, котрі здійснюють фінансову діяльність	2203,6	19,0
	операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг	2102,7	18,1
Німеччина	підприємства промисловості	5422,1	73,6
	у тому числі переробної	5383,2	73,1
Нідерланди	підприємства промисловості	993,3	41,7
	у тому числі переробної	1710,1	35,8
Австрія	фінансові установи	2033,6	71,2
Франція	фінансові установи	2016,4	84,6
Великобританія	торгівля, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	446,6	49,0
	операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг	553,3	23,6

	Підприємства промисловості	550,3	23,4
--	----------------------------	-------	------

З вище наведеної таблиці 2.10 видно, що такі країни ЄС – 28 як Кіпр, Німеччина, Нідерланди, Австрія, Франція та Великобританія виступають найважливішими інвесторами в Україну. Найпривабливішими сферами діяльності (видами промисловості) виступають: організації і установи, що здійснюють фінансову діяльність, підприємства промисловості, операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям, торгівля, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку.

Станом на кінець 2016 р. інвестори з Кіпру до підприємств промисловості інвестували близько 3 млрд. 150,9 млн. дол. (27,1% до загального обсягу інвестицій з країни), операції з нерухомим майном, оренду, інжиніринг та надання послуг підприємцям - 2 млрд. 102,7 млн. дол. (18,1%), організацій і установ, що здійснюють фінансову діяльність - 2 млрд. 203,6 млн. дол. (19,0%),.

В Україні існує низка проблем, котрі перешкоджають ефективному залученню ПІІ: недосконалість ринкового механізму; відсутність відповідного інвестиційного клімату; низький рівень ділової та професійних кваліфікації підприємців; нестабільність політичної ситуації; надвисокий рівень інфляції; відсутність зацікавлених партнерів; нестача привабливих інвестиційних проектів; недосконалість податкової системи; відсутність дієвої системи страхування [34].

Рівень надходжень прямих іноземних інвестицій з країн ЄС в українську економіку щороку збільшується, навіть якщо інвестиційний клімат як і раніше залишається не сприятливим згідно міжнародних оцінок, тим не менше наша країна розглядається потенційно привабливою для інвестування завдяки вигідному географічному розташуванню та високій кількості потенційних споживачів.

Співробітництво з ЄС Україні необхідно найбільше зосередити в таких секторах як: транспорт і телекомунікації, адже пріоритетним є подальший

розвиток та розширення загальноєвропейського транспортного коридору, безпеки доріг, авіаційного та морського транспорту, інфраструктури через інвестиційну політику. У енергетичному секторі Україна має важливе стратегічне значення для ЄС - 28, як транспортер російського газу. Тому важливими та необхідними елементами є безпека енергопостачання, транспортування та інтеграції ринку електроенергії та газу до Європи. Співробітництво в галузі охорони навколишнього середовища є не менш важливою складовою [68].

У таблиці 2.11 подані найбільш інвестиційно привабливі галузі національної економіки України для країн - членів ЄС - 28.

Таблиця 2.11

**Інвестиційна привабливість галузей народного господарства України
для країн ЄС – 28 [33]**

Групи галузей за інвестиційною привабливістю	Перелік галузей промисловості за окремими групами
1. Пріоритетні за рівнем інвестиційної привабливості	1.1. Металургія (кольорова і чорна) 1.2. Обслуговування населення 1.3. Торгівля
2. З достатньо високою інвестиційною привабливістю	2.1. Нафтодобувна і газова промисловість 2.2. Машинобудування і металообробка 2.3. Цементна промисловість 2.4. Виноробна промисловість
3. З середньою інвестиційною привабливістю	3.1. Хімічна і нафтохімічна промисловість 3.2. Виробництво збірного залізобетону 3.3. Вовняна промисловість 3.4. Виробництво плодоовочевих консервів 3.5. Масложирова промисловість
4. З низькою інвестиційною привабливістю	

Серед низки міжнародних методик оцінки інвестиційної привабливості доцільно виділити Transparency International, Euromoney, Standard & Poors, Heritage Foundation / Wall Street Journal, Moody's Investors Service, Economic Intelligence Union та інші. Зазначені вище міжнародні агентства в 2016 р. підвищили рейтинг України на один щабель, котрий характеризується

стабільним рівнем розвитку [32]. Автори Heritage Foundation / Wall Street Journal в своєму звіті зведеного Індексу економічної свободи 2016 р. зауважили, що через правила, закони і обтяжливу бюрократію в Україні стримується приплив ПІІ.

Зростанню ПІІ сприятиме продовження реалізації проектів стосовно підготовки до проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2016 року із футболу; проведення виваженої та обґрунтованої соціальної політики, котра передбачатиме зростання рівня соціальних стандартів із врахуванням фактору інфляції; запровадження антикризових заходів, які будуть спрямовані на структурну перебудову національної економіки, покращення інвестиційного клімату і посилення конкурентоспроможності економіки.

Доцільно зауважити, що найперспективнішим напрямом для залучення інвестицій – як із внутрішніх, так із зовнішніх джерел є розвиток венчурного інвестування. Переваги венчурного інвестування як основного джерела фінансування в сфері інноваційного бізнесу полягають у тому, що підприємства, котрі розвиваються, зможуть отримати інвестиції в тому випадку, коли інші фінансові інститути будуть утримуватися від ризикованих капіталовкладень.

В даний час, в Україні венчурні фонди виступають особливим інститутом інвестування. Вони відносяться до інститутів спільного інвестування (ІСІ), хоча і не мають прямого відношення до спільного інвестування та фондового ринку. Вони мають особливі повноваження і податкові пільги в порівнянні з іншими типами ІСІ. Однак, вітчизняний венчурний капітал не інвестує у інноваційні проекти, адже інвестиції у інші галузі традиційної економіки мають високий рівень доходності за відносно короткий термін інвестування при низькому рівні ризику.

Згідно даних Української асоціації інвестиційного бізнесу, питома вага венчурних фондів в загальній кількості ІСІ становить 75,4%. За даними

УАІБ, їх кількість станом на 2016 р. становить 727 фондів. Загальна вартість їх активів станом на 2016 р. становив 58,7 млрд. грн.

В Україні створена досить розгалужена інвестиційна інфраструктура: науково-консультаційні центри інвестицій і міжнародного бізнесу, фондові, товарні та універсальні біржі, інститути спільного інвестування і компанії з управління активами, інформаційно-консультаційні центри, інноваційні та інвестиційні фонди, банки, інвестиційні компанії, агентства розвитку бізнесу, технологічні та науковий парки, небанківські фінансово-кредитні установи, недержавні пенсійні фонди, страхові компанії, тощо [14].

Крім того, в Україні діють та співпрацюють такі фінансові, управлінські, впроваджувальні організації у сфері інвестицій та інновацій як:

- I. Національне агентство України з питань забезпечення ефективного використання енергетичних ресурсів (НАЕР), котре виступає центральним органом виконавчої влади. Основними постулатами якого є: забезпечення збільшення частки альтернативних видів палива у балансі попиту і пропонування енергоносіїв; формування державної системи моніторингу виробництва, споживання, експорту і імпорту енергоносіїв, вдосконалення системи обліку та контролю за споживанням енергетичних ресурсів.
- II. Державна інноваційна фінансово-кредитна установа (ДІФКУ). Метою даної установи є реалізація фінансової підтримки суб'єктів підприємницької діяльності різних форм власності у рамках державної інноваційної політики.
- III. Товариство з питань технічного співробітництва (Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit, GTZ, Німеччина) – державне підприємство, яке виконує замовлення Федеральних міністерств уряду ФРН стосовно співробітництва із іноземними державами. Основними завданнями даного співробітництва в Україні є проведення економічних реформ та сприяння будівництва ринкової економіки.

- IV. Нідерландсько-українська стала енергетична платформа (Netherlands-Ukrainian sustainable energy platform, NUCER) об'єднує нідерландські та українські організації, сприяє втіленню спільних проектів в галузі відновлювальної енергетики. Головна мета NUCER полягає в наданні українським організаціям швидкого доступу до нідерландських технологій та досвіду розробки проектів, фінансування.
- V. Північна екологічна фінансова корпорація (NEFCO, Скандинавія) – міжнародна фінансова установа, яка створена урядами Фінляндії, Норвегії, Данії, Ісландії та Швеції.

В даний час, NEFCO надає фінансову підтримку у реалізації проектів в країнах Центральної та Східної Європи, включаючи Білорусь, Росію та Україну, широкого спектру економічно привабливих проектів в сферах, таких як: металообробна, хімічна, харчова промисловість, комунальне господарство, сільське господарство, енергетика, управління відходами, тощо [46].

Діючі в Україні перешкоди реалізації пріоритетів створення сприятливого інвестиційного клімату мають системний характер і охоплюють правову, науково-технологічну, економічну і фінансову складові, зокрема:

- ✓ відсутність в Україні сталої стратегії і національного плану дій;
- ✓ обмеженість потенціалу залучення ПІІ в Україну через приватизацію державних підприємств;
- ✓ недієздатність механізмів забезпечення ринкових прав та свобод інвесторів, а також досить низький рівень захисту інвесторів;
- ✓ низький рівень ефективності законодавства з питань корпоративного управління;
- ✓ негативний міжнародний імідж України, котрий склався внаслідок відсутності масових «успішних» інвестиційних історій [60].

Оцінюючи сучасний стан інвестицій в Україні, доцільно зазначити, що на даний момент Україна не здобула серйозних досягнень в забезпеченні

національної конкурентоспроможності і інвестиційної привабливості. При розрахунку індексу глобальної конкурентоспроможності нашої держави, звертаючи уваги на розвиток таких економічних параметрів, як інституції, інфраструктура, освіта, макроекономіка, охорона здоров'я, бізнесове середовище та інноваційну сферу, Україна, згідно з оцінкою Всесвітнього економічного форуму, котрий міститься в «Глобальному звіті про конкурентоспроможність 2015—2016 рр.», знизилась з 69-ї до 73-ї позиції із 131 країни світу.

Експерти ООН відносять Україну до двадцятки найпривабливіших для прямих іноземних інвестицій країн. Україна займає 18 місце в цьому рейтингу. Пояснення привабливості України полягає у тому, що раніше вкладення в неї розглядалися як інвестиції в дочірній регіон Росії. Внаслідок, «Помаранчева» Україну почали розглядати як повноцінну європейську державу. Крім того, представники багатьох іноземних компаній відкрито заявляють, що надходження інвестицій в нашу країну ускладнюється відсутністю стабільності навіть на короткий проміжок часу [12].

Також необхідно проаналізувати позитивні аспекти інвестиційного клімату в Україні. В нашій країні існує низка передумов для залучення інвестицій:

- * вона являються одним із найбільших ринків у Європі, котрий характеризується великим, з точки зору природних і людських ресурсів, потенціалом, що в свою чергу, значно збільшує інтерес до неї з боку світових ТНК;
- * доступ до важливих стратегічних ринків, зокрема, ЄС, який є одним з найбільших світових ринків; сусідство із Середнім Сходом; Росії – найбільш динамічного світового ринку;
- * інтерес інвесторів до хімічної промисловості, гірничодобувної промисловості, сільського господарства та металургії може бути використаний для залучення коштів у вище згадані галузі.

Іноземних інвесторів в Україні приваблюють: вигідне географічне розташування (вона знаходиться у центрі Європи, є своєрідною сполучною ланкою між Заходом та СНД); потенційно великий ринок (Україна є однією з найбільших у Європі та з великою кількістю населення; відсутність конкуренції на внутрішньому ринку); природні ресурси (наявність різних корисних копалин: за кількістю розвіданих запасів марганцевих руд Україна — друга в світі і перша — серед країн СНД; запасами залізної руди, вугілля, вторинних каолінів, калійних солей, глинистої сировини країна забезпечена на 100–200 років; родючість українських ґрунтів); трудові ресурси (висока кваліфікація робочої сили і її відносна дешевизна); значний науковий потенціал (є значні досягнення вітчизняної науки і техніки); участь України в Світовій організації торгівлі (вступила 16 травня 2008 року). Вступ України до СОТ дає позитивний сигнал для активізації співробітництва між Україною і ЄС по всіх напрямках, зокрема, в інвестиційній сфері [33].

Внаслідок, покращення інвестиційного клімату інвестиційний попит буде ресурсом збільшення попиту на гроші, і таким чином балансуватиме їх пропозицію, адже остання може зростати за рахунок процесів, котрі багато в чому є скороченими щодо України. Серед них виділяють такі як: трансферт валюти від експорту робочої сили; скорочення рівня доларизації економіки внаслідок поступового зміцнення національної валюти; іноземні капіталовкладення; муніципальні та корпоративні позики за кордоном; кошти від приватизації, особливо великих підприємств, котрі на даному етапі будуть активно надходити від нерезидентів, які мають бажання придбати власність в Україні.

Україні не потрібно відмовлятися від спеціальних режимів інвестиційної діяльності. Успішна реалізація політики може призвести до формування високотехнологічних кластерів в Україні, зупинення відтоку кваліфікованих спеціалістів за кордон, розширення експортного потенціалу держави [33].

Одним з найважливіших чинників, які впливають на покращення інвестиційного клімату в Україні, є правове регулювання. Базовими законодавчими актами, які регулюють правовідносини у сфері інвестицій є закони України такі як: “Про інвестиційну діяльність”, “Про режим іноземного інвестування”, “Про захист іноземних інвестицій на Україні”. Зазначені законодавчі акти залишають поза увагою низку важливих відносин, які виникають у сфері інвестування та досить ґрунтовно регулюються законодавством ЄС. Перш за все це стосується ринку інвестиційних послуг і інвестиційних фірм як професійних учасників інвестиційного ринку. Також українським інвестиційним законодавством не передбачено значної частини правових механізмів захисту інтересів інвесторів, але надано доволі широкі можливості у виборі видів інвестицій, об’єкта інвестування [1].

Однак, Україна має великий потенціал для залучення інвестицій з ЄС - 28. Для того, щоб стати гідним реципієнтом прямих іноземних інвестицій країн з ЄС Україні варто здійснити ряд завдань, котрі б покращили інвестиційний клімат.

Низькі рейтинги України негативно впливають на приплив ПІІ. “Досить дивно, що світовий капітал не йде в країну, котра розташована у безпосередній близькості до ЄС, котра має дешеву, але висококваліфіковану робочу силу. Відлякуючи інвестиції, Україна таким чином відмовляється від великих можливостей стосовно здійснення модернізації власної промисловості”, – констатується у звіті Transparency International [6].

2.3. Комплексна оцінка конкурентних позицій регіонів України в сфері залучення інвестицій

Іноземні інвестиції сприяють економічному зростанню приймаючої економіки, її інтеграції в світове господарство на основі перенесення виробничих потужностей, передачі технологій, капіталу, управлінського досвіду, навичок, інновацій. Згідно з Законом України «Про інвестиційну діяльність» інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, внаслідок якої створюється прибуток або досягається соціальний ефект [4].

Ключову роль в процесі акумулювання коштів та їх відтворення відіграють саме іноземні інвестиції. Цьому сприяє нерівномірність розвитку економік, політичне становище в країні, географічне розташування, зони скупчення продуктивних сил, розвиток інфраструктури, історичні передумови, диференціація прибутковості різних галузей у різних частинах світу та неоднорідний поділ праці.

Динаміку прямих іноземних інвестицій в економіку України за 2002-2016 рр. наведено на рис.2.3 [2].

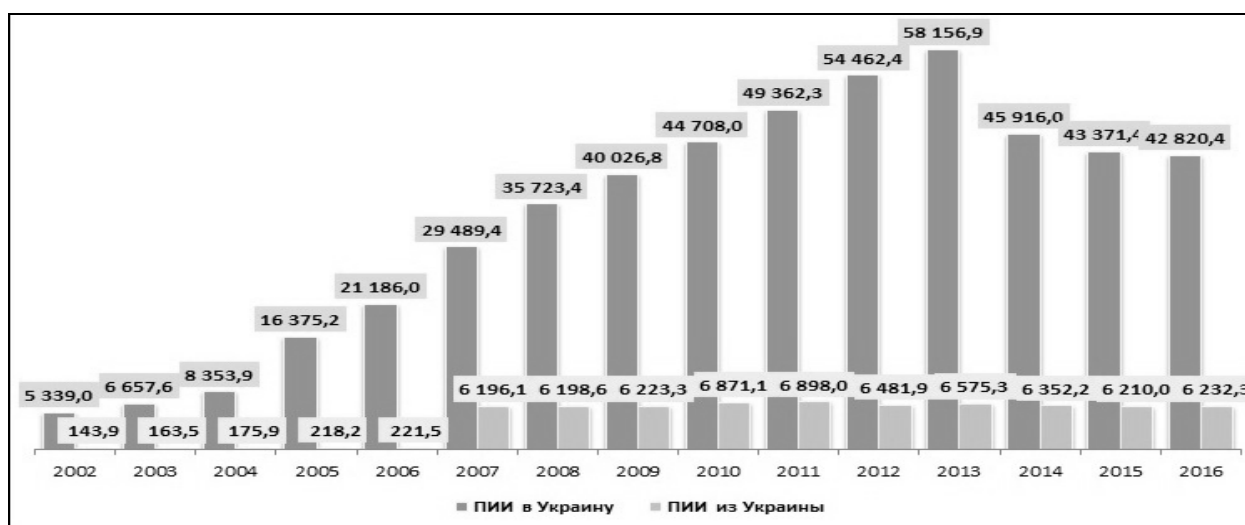


Рис. 2.3. Динаміка прямих іноземних інвестицій в економіку України за 2002-2016 рр. в млн. дол. США [7].

Незважаючи на економічну і політичну нестабільність в світі, обсяги прямих іноземних інвестицій продовжують рости. За даними звіту FDI Markets, The Financial Times, вже в 2015 році, іноземні інвестиції в усьому світі досягли посткризового максимуму, збільшившись на 9 % до 713 млрд. дол., збільшивши на 1,89 млн. Флагманом в області ПІ є енергетика. Цьому сприяє зниження цін на енергетичні носії і ресурси [2].

На рисунку 2.3. ми бачимо, що піком залучення інвестицій був 2013 р. 2012 рік був роком проведення футбольної першості. Знайшлося чимало охочих вкласти свої кошти у розвиток інфраструктури, спортивних споруд, об'єктів готельно-ресторанного бізнесу та інших об'єктів.

На обсяги вкладення коштів впливає економічна, соціальна та політична ситуація, що розгортається в країні. Всю сукупність факторів, що впливає на бажання інвестора вкласти свої власні кошти в країну, можна назвати інвестиційним кліматом.

Інвестиційний клімат – це узагальнена характеристика сукупності соціальних, економічних, організаційних, правових, політичних, соціокультурних передумов, що зумовлює привабливість і доцільність інвестування в ту або іншу господарську систему (економік України, регіону, корпорації).

Інвестиційний клімат можна розділити на:

- потенціал народного господарства – сукупність об'єктів народного господарства, привабливі підприємства, наявність значних природних ресурсів з можливістю подальшої розробки, наявна інфраструктура та енергоресурси;
- українські бізнес реалії очима іноземців – доступ до основних джерел інформації про стан народного господарства, нормативно-правова база, менталітет робочої сили, участь провідних світових ТНК у національній економіці.

Інвестиції формують виробничий потенціал на новій науково-технічній базі та зумовлюють конкурентні позиції на світових ринках, є

основою для розвитку підприємств, окремих галузей та економіки України значно знизилась.

Про ресурсний потенціал економіки України можна навести безліч інформації. Особливо варто відзначити земельні, лісові та водні ресурси; багаті надра та ґрунти. Більш як 60% сільськогосподарських угідь представлені високоякісними родючими чорноземами. У більшості регіонів України достатня кількість опадів, сонячної енергії, сприятлива температура, що дає змогу провадити господарську діяльність з обмеженими затратами у будь-яких галузях економіки [3].

Важливе значення для підвищення ефективності економіки має поліпшення структури капітальних вкладень.

Зростання обсягів капітальних інвестицій прискорилось у II кв. 2016 р. до 17,5% порівняно з відповідним періодом 2015 року (скорочення на 3,6% у II кв. 2015 р. та зростання на 0,7% у I кв. 2016 р., зростання на 7,5% у IV кварталі 2015 р.) (рис.2.4) [2].

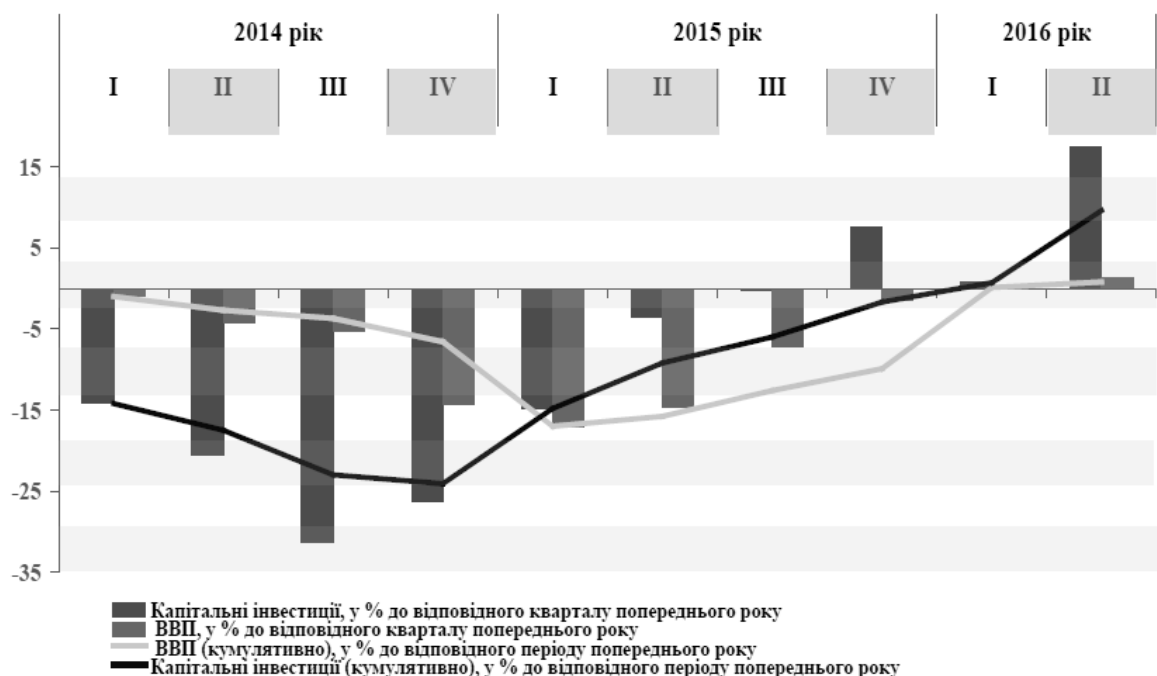


Рис. 2.4. Динаміка освоєних капітальних інвестицій та ВВП, %

Зростання капітальних інвестицій стало наслідком пожвавлення інвестиційної активності суб'єктів економічної діяльності в умовах

збереження відносної макрофінансової стабільності, нарощування обсягів виробництва, продовження процесів реформування економіки, а також дії статистичного фактору.

Визначальну роль у структурі джерел інвестування відіграють власні кошти підприємств, за рахунок яких освоєно 79,0 % капітальних інвестицій (1579,1 млн гривень). За рахунок коштів державного та місцевих бюджетів освоєно, відповідно, 0,3% та 5,3%. Зменшився обсяг освоєних капітальних інвестицій за рахунок кредитів банків та інших позик з 6,2% за 2014 рік до 4,7 % за 2015 рік [2].

Головним джерелом фінансування капітальних інвестицій, як і раніше, залишаються власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких у січні – червні 2015 року освоєно 69,3 % капіталовкладень [2].

Частка кредитів банків та інших позик у загальних обсягах капіталовкладень становила 10,2 % [2].

За рахунок державного та місцевих бюджетів освоєно 3,0 % капітальних інвестицій. Частка коштів іноземних інвесторів становила 4,1 % усіх капіталовкладень, частка коштів населення на будівництво житла – 10,7 %. Інші джерела фінансування становлять 2,7 % [2].

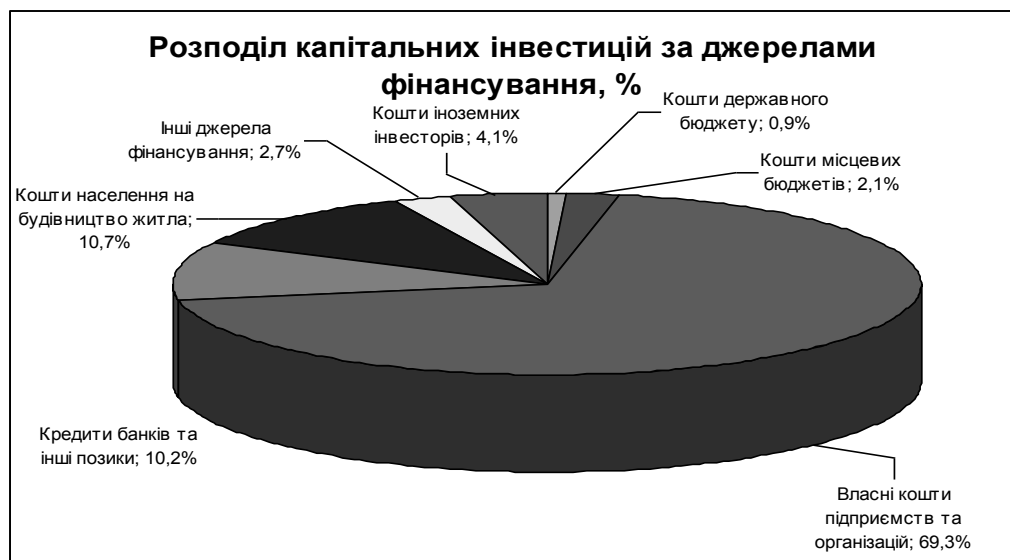


Рис. 2.5. Капітальні інвестиції за джерелами фінансування

Отже, Україна залишається привабливою для інвестицій, водночас вона не знаходиться осторонь світових процесів, є достатньо інтегрованою

у світове господарство і порушення макростабільності на зовнішніх ринках має свій відголос в Україні.

У рейтингу інвестиційної привабливості країн світу International Business Compass за 2015 рік, опублікованому компанією BDO, Україна за рік піднялася на 20 позицій [6].

Для подальшого покращення інвестиційного клімату України актуальним на сьогодні є питання удосконалення правової та організаційної бази для підвищення дієздатності механізмів забезпечення сприятливого інвестиційного клімату й формування основи збереження та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки.

Ряд позитивних кроків у цьому напрямі вже здійснено:

1. На сьогодні в Україні створене правове поле для інвестування та розвитку державно-приватного партнерства. Законодавство України визначає гарантії діяльності для інвесторів, економічні та організаційні засади реалізації державно-приватного партнерства в Україні.

2. На території України до іноземних інвесторів застосовується національний режим інвестиційної діяльності, тобто надано рівні умови діяльності з вітчизняними інвесторами. Іноземні інвестиції в Україні не підлягають націоналізації.

3. Для підвищення захисту іноземних інвестицій Законом України від 16.03.2000 № 1547 ратифікована Вашингтонська Конвенція 1965 року про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами [5].

Вирішенню проблемних питань інвесторів покликані сприяти комісії із сприяння досудовому врегулюванню спорів з інвесторами, які можуть створюватися органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування як тимчасові консультативно-дорадчі органи з метою сприяння досудовому врегулюванню спорів між інвестором і органом виконавчої влади (місцевого самоврядування), відповідно до постанови

Кабінету Міністрів України від 26.11.2008 № 1024 “Про заходи щодо вдосконалення роботи органів виконавчої влади з інвесторами”.

4. Підписано та ратифіковано Верховною Радою України міжурядові угоди про сприяння та взаємний захист інвестицій з більше ніж 70 країнами світу.

Зокрема, у поточному році (05.02.2015 р.) підписано Угоду між Україною та Японією про сприяння та захист інвестицій, яку ратифіковано Законом України від 03.06.2015 № 505-VIII.

Урядом та Президентом України здійснюються кроки по створенню якісно нових умов ведення бізнесу, що мають забезпечити відбудову економіки України, сприятимуть її стабільному розвитку та активізації інвестиційної діяльності, а саме [3]:

- відмінено 16 неефективних регуляторних обмежень; гармонізовано систему оренди землі; встановлено строки реєстрації підприємств протягом не більше двох днів; запроваджено видачу документів дозвільного характеру через центри надання адміністративних послуг (*Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення умов ведення бізнесу (дерегуляція)” від 12.02.2015 № 191-VIII*);
- відмінено ліцензування 26 типів господарської діяльності; визначено виключний перелік видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню; встановлено уніфікований порядок їх ліцензування, нагляду і контролю у сфері ліцензування (*Закон України “Про ліцензування видів господарської діяльності” від 02.03.2015 № 222-VIII*);
- затверджено План дій щодо дерегуляції господарської діяльності та спрощення регуляторної бази, що спрямований на усунення надмірного адміністративного регулювання господарської діяльності, створення сприятливих умов для ведення бізнесу (*розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.03.2015 № 357-р*);

- скасовано неефективну сертифікацію в сільськогосподарській сфері та обов'язковий моніторинг виконання особливих умов користування надрами, що відкривали значні можливості для корупції (*постанова Кабінету Міністрів України від 28.01.2015 № 42 “Деякі питання дерегуляції господарської діяльності”*);
- забезпечено адаптацію українського законодавства до загальноєвропейського і відповідний захист міноритарних акціонерів (*Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав інвесторів” від 07.04.2015 № 289-VIII*);
- забезпечено обґрунтованість та прозорість прийняття рішень щодо фінансування державних інвестиційних проектів, підвищення ефективності використання державних коштів і результативності державних інвестиційних проектів (*Закон України “Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо державних інвестиційних проектів” від 07.04.2015 №288-VIII*);
- схвалено плани імплементації деяких актів законодавства ЄС у сфері інтелектуальної власності (*розпорядження Кабінету Міністрів України від 04.03.2015 № 164*);
- з метою підтвердження відповідності української системи технічного регулювання вимогам ЄС:

Сьогодні передбачена державна підтримка реалізації інвестиційних проектів у пріоритетних галузях економіки, зокрема, шляхом звільнення від оподаткування ввізним митом при ввезенні визначеного переліку товарів, необхідних для реалізації таких проектів, та відтермінування сплати ПДВ (до 60 днів) щодо ввезених товарів на підставі векселя (Закон України "Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць").

Україна потенційно може бути однією з провідних країн по залученню іноземних інвестицій. Цьому сприяє її величезний природно - ресурсний потенціал, вигідне економіко – географічне положення,

наявність кваліфікованої робочої сили, значний внутрішній ринок, місце в світовій геополітичній політиці провідних країн світу тощо.

Економіка України для іноземців – це об’єкт світового господарства, в який можна і варто вкладати капітал. Іноземці проявляють значну зацікавленість до інвестування народного господарства України. Наступним логічним кроком в залученні інвестиційних ресурсів повинні бути рішучі кроки із сторони держави. Зокрема врегулювання політичної ситуації, стабілізація курсу гривні до основних світових валют, зменшення згубного впливу корупції, «відкатів» та інших згубних корупційних принципів діяльності типової пострадянської республіки.

Також для України як споживача іноземних інвестицій варто наполегливо попрацювати над нормативно-правовою базою. У цій ситуації вирішальна роль належить державній політиці щодо іноземних інвестицій. Вона полягає в співпраці з іноземними інвесторами, сприянні залученню капіталу, контролі за станом ринку, регулюванні економічної, політичної та соціальної діяльності.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНІВ

3.1. Рекомендації з удосконалення процесів реалізації інвестиційних проектів на території регіону

Україна – величезний ринок із значним інвестиційним потенціалом. Правда, розміри залученого капіталу свідчать, що цей потенціал європейського інвестора мало приваблює. За обсягом прямих іноземних інвестицій в перерахунку на душу населення Україна відстає від всіх країн Європейського Союзу.

Варто зазначити, що попит на прямі іноземні інвестиції у світі в цілому значно перевищує їхню пропозицію. Тому поява України на світовому інвестиційному ринку передбачає боротьбу за залучення цих капіталовкладень. Але як ми переконалися Україна займає низькі рейтинги стосовно залучення прямих іноземних інвестицій. Тому в даному розділі необхідно розробити конкретні заходи та сформувані певні рекомендації, які б сприяли створенню позитивного інвестиційного клімату для залучення іноземних інвестицій з ЄС в економіку України.

Теоретично можна вплинути на інвестиційний клімат України, але він визначається дуже великою сукупністю факторів, котрі інколи перебувають поза межами можливостей регуляторів. За великим рахунком, інвестиційний клімат – це сприйняття стану ринку капіталу інвестором, який в першу чергу потребує правової стабільності, що дістав прояв аж ніяк не у створенні хороших, а в наявності стабільних законів, які б дали можливість спланувати діяльність на тривалий період. Основним критерієм прозорості тут є можливість калькуляції прибутковості проектів на перспективу і впевненість у їх стабільній реалізації. Постійні спроби змін законодавства означають для інвесторів нестабільність: внесення інвестицій на одних умовах,

функціонування – на других, а отримання результату – на третіх, що, по суті, є спекулятивною схемою.

У силу динамізму розвитку статистичні дані інвестиційного процесу швидко старіють, але, на нашу думку доцільно відзначити формування визначених тенденцій, які якісно характеризують розвиток європейського інвестування в Україні:

- ❖ формування спільних підприємств для виробництва товарів, котрими світові ринки практично насичені, і на сферу послуг;
- ❖ реалізація інвестиційних проектів, здебільшого, на двосторонній основі;
- ❖ обмеженість західних партнерів відносно великих обсягів інвестицій зумовлено відсутністю надійних гарантій відносно їхнього захисту;
- ❖ активність невеликих європейських фірм, орієнтованих на швидке обертання великого капіталу або на вигоду від разових операцій;
- ❖ нерівномірність розподілу прямого іноземного інвестування за галузями та регіонами України, здебільшого зосередженість їх у промислових центрах України;
- ❖ значна частка майнових внесків європейських інвесторів у загальних обсягах ПІІ, слабке використання механізмів фінансового ринку для інвестування [42].

В Україні існуюча законодавчо-нормативна база не забезпечує повною мірою гарантії європейських інвесторів та їх захист, і це є головною перешкодою щодо залучення інвестицій, в першу чергу іноземних. Тому, на нашу думку доцільно було б сформувати базу нормативних актів та відпрацювати механізм стосовно забезпечення гарантій та захисту інвесторів з країн – членів ЄС - 28 як з боку держави, так і з боку суб'єктів господарювання.

Слід також зазначити, що тексти законів та інструкцій недосяжні для ознайомлення європейським інвесторам. Практично немає єдиного підходу до статусу та відміни попередніх законів, тому важко визначити, котрі закони

зберігають чинність, а котрі були анульовані. Щоб дати європейським інвесторам уявлення про правовий режим в Україні стосовно іноземного капіталу, необхідно організувати регулярний випуск бюлетеня, який містив би відповідну інформацію кількома мовами.

Варто укріплювати інвестиційний імідж держави, а не розвалювати його, бо саме довіра – запорука збільшення інвестицій в Україні.

На нашу думку, для залучення більшої кількості європейських інвестицій Україні доцільно зосередити увагу на таких факторах:

- жорсткі – інфраструктура: для європейських інвесторів, що бажають інвестувати в Україну, найбільш важливим критерієм (63%) є належний розвиток транспортної та логістичної інфраструктури. Для збільшення своєї частки в інвестиційних проектах ЄС - 28 Україна повинна розвинути інфраструктуру і кластери міжнародного рівня;
- м'які – стабільність і прозорість: 62% європейських інвесторів наполягають на тому, що стабільність і прозорість є ключовими факторами для залучення їх інвестиційних проектів. Виходячи за межі поточних реформ, запропонованих МВФ, Україні необхідно поліпшити свою фіскальну стабільність, особливо в таких галузях, як інвестиції та захист майнових прав, розвиток фінансових ринків. Інвестори очікують більшої прозорості в Україні, зокрема зменшення корупції, строків митного оформлення та тиску з боку контролюючих органів;
- амбітні – талант та інновації: з огляду на перспективу, європейські інвестори зможуть почати інвестувати в талант та інновації в Україні, внаслідок налагодження політичної та економічної стабільності [20].

Значну увагу варто приділити інформаційному забезпеченню щодо залучення прямих іноземних інвестицій з країн – членів ЄС - 28. Ми вважаємо, що необхідно створити належне інформаційне забезпечення, центри допомоги іноземним бізнесменам, інформаційні центри сприяння інвестуванню, що дозволить інформувати європейських інвесторів про різні проекти та умови їх здійснення в Україні, систему оподаткування,

адміністративно - правові процедури господарської діяльності тощо. А також сформувати банк пропозицій української сторони щодо об'єктів інвестування. Створення такого банку даних особливо важливе для регіонів, котрим самостійний пошук європейського інвестора не під силу через нерозвиненість їх ділової інфраструктури.

Важливу роль у активізації інвестиційної діяльності повинно мати страхування європейських інвестицій від некомерційних ризиків. Важливим кроком, на нашу думку, в цьому напрямку стане приєднання України до Багатостороннього агентства щодо гарантування інвестицій (БАГІ), яке здійснює їх страхування від різних політичних та некомерційних ризиків.

З метою заохочення інвесторів з країн – членів ЄС – 28 працювати в Україні варто насамперед забезпечити:

- * однакові умови діяльності місцевих та європейських підприємств;
- * широке поле для чесної та добросовісної конкуренції;
- * ефективне антимонопольне законодавство, котре буде гарантоване урядом і правовою системою.

Слід зазначити, що головну роль у процесі підвищення інвестиційної привабливості регіонів України має відігравати держава. Саме вона повинна в масштабах усієї країни визначити перспективні напрями та об'єкти інвестування і створювати умови для виконання відповідних державних програм незалежно від джерел фінансування інвестицій [39].

На нашу думку, з метою активізації залучення прямих іноземних інвестицій з країн – членів ЄС – 28 необхідно здійснити заходи, котрі підвищили б інвестиційну привабливість підприємств, галузей та України загалом. Враховуючи досвід більшості зарубіжних країн, доцільно розробити та запропонувати комплексну програму стосовно залучення ПІІ з країн – членів ЄС – 28, котра повинна передбачати наявність стабільності законодавчої бази, забезпечення фінансування пріоритетних галузей економіки України, державну підтримку реструктуризації об'єктів господарювання з метою покращення їх інвестиційного потенціалу,

створення системи страхування інвестиційних ризиків. Також варто було б створювати на території України спільні страхові компанії (з участю європейської сторони), створювати сприятливі податкові умови для розвитку малого та середнього бізнесу із метою подальшої їх участі у процесі інвестування, залучати до активної інвестиційної діяльності підприємства всіх форм власності та господарювання.

Проблемі покращення інвестиційної ситуації на державному рівні приділяють увагу ще з 1991 р. На сьогодні в Україні вже створено правове поле для здійснення інвестиційної діяльності. сучасні політичні процеси в Україні та серйозні наслідки економічної кризи негативно впливають на інвестиційну привабливість України, збільшуючи тим самим ризики інвесторів.

Доцільно звернути увагу на те, що в Україні підприємствам із іноземними інвестиціями країн – членів ЄС – 28 надаються фінансові пільги у вигляді гарантування кредитів та прискорення амортизації основних фондів, пільгового страхування. Також застосовуються такі не фінансові заходи: надання, консультаційних, інформаційних та управлінських послуг [34].

Ми вважаємо, що для активізації припливу європейського капіталу у економіку України необхідне вдосконалення механізму прямого іноземного інвестування, що включає: лібералізацію економічного режиму, розвиток фондового ринку, формування тієї сфери законодавства, котра визначає питання іноземного інвестування, формування організаційного механізму залучення іноземних інвестицій з ЄС.

Поряд із традиційними цілями створення підприємств з європейськими інвестиціями доцільно розглядати нові: вирішення проблем зайнятості населення, економія енергії, забруднення навколишнього середовища.

Для залучення іноземного капіталу уряд України повинен використати фінансові стимули, котрі безпосередньо пов'язані із реалізацією державних

цілей, таких як розвиток пріоритетних галузей промисловості, окремих регіонів, малого і середнього бізнесу.

На нашу думку, доцільно було б запропонувати такі основні шляхи підвищення інвестиційного клімату України, які б сприяли припливу прямих іноземних інвестицій з країн – членів ЄС - 28:

- підвищення інвестиційної активності населення і забезпечення гарантованого захисту їхніх заощаджень;
- розширення бази інвестиційних ресурсів, що спрямовуватимуться в інноваційну сферу, через механізми регулятивної, податкової та митної політики;
- розв'язання проблем макроекономічної стабільності в державі;
- формування інвестиційної концепції з чіткими цілями та механізмом їх реалізації в Україні;
- створення іміджевої програми розвитку України;
- посилення інвестиційного спрямування розвитку фондового ринку та його інфраструктури, інвестиційне спрямування приватизаційних процесів;
- впровадження механізму акумулювання вільних коштів, зокрема у венчурних фондах;
- виокремлення пріоритетних галузей для першочергового вкладання коштів, а також галузей, з обмеженими капіталовкладеннями;
- активізація державної допомоги з метою стимулювання притоку ІІІ у стратегічні галузі, що дозволять підвищити конкурентоспроможність економіки і вирішити екологічні та соціальні проблеми (переробка відходів);
- запровадження інструментів стимулювання енерго - та ресурсозбереження, переходу на енерго - та ресурсозберігаючі технології як засобу підвищення продуктивності праці та вивільнення значних інвестиційних ресурсів.

Ми вважаємо, з метою залучення більших обсягів інвестування з країн – членів ЄС – 28 потрібне переформування вітчизняної економіки для підвищення її конкурентоспроможності та створення прогнозованого та стабільного середовища у інвестиційному бізнесі. Для цього є важливим вибір Україною певного напрямку сприяння інвестиційної діяльності та формування належного рівня інвестиційного клімату.

Необхідно зазначити, що в Україні основними напрямами сприяння інвестиційної діяльності повинні стати:

- ✓ зменшення тривалості інвестиційного циклу;
- ✓ вдосконалення структур капітальних вкладень, регулювання та управління інвестиційною діяльністю в нових економічних умовах;
- ✓ точне визначення пріоритетних сфер та об'єктів інвестування;
- ✓ регулювання участі європейських інвесторів у приватизації;
- ✓ забезпечення належного захисту європейських інвесторів;
- ✓ підвищення ефективності інвестиційної діяльності держави й удосконалення механізмів її контролю щодо європейського інвестування.

Одним з головних чинників розширення масштабів інвестиційної діяльності є стимулювання довгострокового банківського кредитування реального сектора економіки. Вирішення цього завдання вимагає впровадження механізму ефективного захисту прав європейських кредиторів, а також зростання довіри населення до банківських установ.

Хоча, завдяки вигідному географічному розташуванню, а також високому освітньому рівню населення, гарній науково – технічній базі та низькому рівні оплати праці, Україна є ідеальною базою для європейських підприємств, котрі орієнтуються на західно – та центральноєвропейські ринки збуту. Однак іноземний капітал поки що не поспішає в економіку України.

Тому, знову актуальним стає завдання підвищення привабливості української економіки для європейських інвесторів та реальної конкуренції за інвестиції з економіками сусідніх держав.

Причому, саме захист інвестицій, на нашу думку, залишається одним із найпроблемніших елементів інвестиційного клімату – сфери, в котрій державним органам так і не вдалося досягти якомога помітного поступу [5].

Ми вважаємо, що для покращення та формування сприятливого інвестиційного клімату в Україні доцільно буде здійснити реформування податкової системи, але, водночас, необхідно щоб вона забезпечувала достатній обсяг надходжень у бюджети всіх рівнів. В даний час, в сфері оподаткування в Україні діє близько 2000 нормативно-правових актів із численними змінами та доповненнями. Крім того, на розгляді у Верховній Раді нині перебуває 400 законопроектів, котрі стосуються питань оподаткування. Така громіздка правова база зовсім не сприяє ефективному розвитку суб'єктів господарювання та забезпеченню інвестиційної привабливості України. Так, згідно з проведеними дослідженнями, зі 155 країн світу Україна сьогодні має одну з найбільш обтяжливих податкових систем: із 2 185 годинами на рік, необхідними для виконання усіх процедур щодо сплати податків, вона перебуває у кінці списку, а за кількістю податкових платежів, яких нараховується 84 входить до останньої десятки країн світу.

Тому реформа повинна спрямовуватись на зниження податкового навантаження за рахунок скорочення переліку податків і зборів та спрощення їх адміністрування; забезпечення стабільності податкового законодавства; розв'язання питання податку на додану вартість; розширення бази оподаткування шляхом скасування пільг, які безпосередньо не пов'язані із інноваційною та інвестиційною діяльністю; упровадження механізму декларування податкових пільг суб'єктом-платником; введення оподаткування нерухомості для іноземних інвесторів.

Слід звернути увагу на те, що Україна має найвищу в Європі вартість отримання ліцензій, складним є також процедури, необхідні для їх одержання, що в свою чергу «відлякує» європейських інвесторів. Тому, ми вважаємо, що доцільним було б на законодавчому рівні спрощення реєстраційних, ліцензійних, сертифікаційних, митних та інших процедур, скорочення частини ліцензійних та реєстраційних вимог, скорочення бюрократизації економічної діяльності. Враховуючи кризову ситуацію та дефіцит ресурсів, на нашу думку, необхідно терміново прийняти поправки до положень Національного Банку України, Державної комісії по цінних паперах інших державних органів про скорочення термінів розгляду документів стосовно реєстрації іноземних інвестицій (зокрема, прямих позик та збільшення капіталу акціонерних товариств).

Також, на нашу думку, для створення сприятливого інвестиційного клімату стосовно залучення європейських інвестицій в економіку України необхідний належний розвиток спеціальних (вільних) економічних зон, територій, де запроваджуватиметься спеціальний режим інвестиційної діяльності. Обсяги залучення іноземних інвестицій з країн – членів ЄС – 28 в Україну значно зросли після створення спеціальних економічних зон (СЕЗ) та територій пріоритетного розвитку (ТПР). Функціонування більшості з них даватимуть позитивний вплив цих зон і територій на збільшення надходжень інвестицій, створення нових робочих місць, зростання виробництва продукції, впровадження сучасних технологій та ефективного менеджменту. Найкращих результатів ТПР досягнуто в Харківській, Донецькій, Закарпатській областях.

В Україні сьогодні є 11 СЕЗ, 9 територій пріоритетного розвитку та 16 технопарків з відповідним режимом оподаткування, які займають більше 10% території нашої країни.

Але у зв'язку з недосконалим законодавством у цій сфері допускається багато зловживань, що негативно впливають на діяльність вільних зон в Україні та залучення європейського капіталу. Поряд із залученням

додаткових коштів на територію України пільгові режими СЕЗ використовуються для нелегального ввозу товарів, які підлягають квотуванню й оподаткуванню митом. Крім того, спостерігається дискримінація суб'єктів підприємницької діяльності, що перебувають за межами СЕЗ і ТПР. Питання про існування СЕЗ в Україні є спірним, оскільки надання переваги з якихось міркувань певній області чи регіону призводить до корупції та недотримання принципів ринкової економіки. Тому, українським чиновникам необхідно приділити більшу увагу стосовно розвитку та функціонуванню СЕЗ, підписати та затвердити відповідні закони та нормативно – правові акти, котрі б контролювали залучення додаткових іноземних інвестицій, регулювали діяльність СЕЗ та надавали гарантію інвесторам для одержання прибутків [1].

Також необхідно досить ретельно проаналізувати всі регіони, яким надано право щодо діяльності на їх території вільних економічних зон, і відповідно, зробити певні висновки. Доцільно було б активізувати впровадження певних заходів стосовно подальшого заохочення та стимулювання залучення прямих іноземних інвестицій країн – членів ЄС – 28 у національну економіку.

Інвестиційна привабливість у трансформаційних економіках безпосередньо пов'язана з результативністю приватизаційних процесів. Ми вважаємо, що Україні необхідно активно реалізувати політику, спрямовану на створення та зміцнення інституту ефективного приватного власника, у тому числі через приватизацію, що дасть можливість сформувати конкурентний економічний потенціал. Але деякі приватизаційні процеси в Україні (зокрема, приватизація “Криворіжсталі”, “Луганськтепловоз”, “Дніпроенерго”) мають досить сумнівний і часом навіть незаконний характер. Тому слід відновити суспільну довіру до такого механізму, як приватизація. Для цього необхідно зробити прозорою і деполітизованою стратегію приватизаційних процесів та сформувати механізм допуску всіх

потенційних, в тому числі європейських інвесторів і недопущення перегляду результатів приватизації [40].

Необхідно зазначити, що європейські інвестори зможуть брати участь у приватизації майна державних підприємств при узгодженні з Фондом державного майна. Іноземний капітал в процесі приватизації необхідний, в першу чергу, в тих сферах економіки, активізація нарощування виробничого потенціалу в яких дозволяє вивести країну з кризи, зняти соціальну напругу в суспільстві та подолати залежність України від імпорту.

Ми вважаємо, що важливим стратегічним напрямком стосовно створення сприятливого інвестиційного клімату можна вважати також розвиток фондового ринку та його інфраструктури, інститутів спільного інвестування, страхових і пенсійних фондів. На нашу думку, з цією метою потрібно створити належні умови для підвищення рівня капіталізації та ліквідності фондового ринку, розширити співробітництво з ОЕСР, спростити процедуру проведення розрахунків за угодами з цінними паперами за участю нерезидентів, зокрема європейських інвесторів, вдосконалити систему обліку та звітності учасників фондового ринку. У розвитку фондового ринку особливе значення мають його прозорість, підвищення ролі державного регулювання ринку цінних паперів, розробка механізму страхування учасників цінних паперів та вдосконалення захисту прав інвесторів.

На нашу думку, НБУ та Кабінету Міністрів України необхідно реалізувати комплексну програму зміцнення та оздоровлення банківської системи, підвищення рівня капіталізації банків, всебічний розвиток спеціалізованих банківських, а також іпотечних установ. Особливої уваги потребує забезпечення сталої роботи великих (системних) банків, їх реформування, вдосконалення системи нагляду за банківською діяльністю та механізмів залучення грошових ресурсів європейських інвесторів у банківську систему України.

Таким чином, одним з пріоритетних напрямків покращення інвестиційного клімату можна назвати розвиток ринку капіталу, насамперед банківського сектора, а також фондового і страхового ринків.

Ще один заходом стосовно покращення інвестиційного клімату в Україні, ми вважаємо удосконалення механізму проведення міжнародних тендерів, бо на практиці європейські компанії не можуть конкурувати на рівних умовах з вітчизняними (хоча законодавство їх не обмежує). Основними проблемами є відсутність інформації про тендерні правила та вимоги, корумпованість організаторів проведення, неефективний механізм розв'язання спорів. Для поліпшення ситуації, треба реформувати українську судову владу, яка має невисокий рівень довіри з боку інвесторів з країн – членів ЄС - 28. Українському уряду необхідно зобов'язати Український центр сприяння іноземним інвестиціям взяти на себе роль посередника у розв'язанні ділових та інвестиційних спорів з участю європейських компаній.

Для формування сприятливого інвестиційного клімату в Україні необхідно: забезпечення захисту європейських інвесторів та прав інвестора в судах, підвищення ефективності судової системи, а також створення належної системи контролю за ухваленням судами відверто не правових, рейдерських рішень, сприяння прозорості та ефективності роботи судів, неупередженості в господарських судових справах, справедливості судових рішень тощо. Необхідно також проведення належного рівня моніторингу з боку держави для забезпечення реального ефективного дієвого механізму дотримання законодавчо-нормативної бази щодо прав європейських інвесторів.

Необхідно зазначити, що значною перешкодою для залучення іноземних інвестицій з країн – членів ЄС – 28 та формування позитивного інвестиційного клімату є масова корупція в Україні. Її доцільно було б негайно усунути, тому що вона нерідко набуває форм добровільно-примусових внесків для розвитку населених пунктів. Ефективним способом скорочення масштабів корупції, на нашу думку, могла б стати подальша

лібералізація господарських механізмів, зокрема, скорочення адміністративного впливу. Українська влада повинна спрямовувати свої зусилля на формування інституційних традицій прозорості процесу прийняття рішень і високого соціального розуміння важливості корпоративного управління. Необхідно скоротити кількість нормативних актів, сертифікатів та перевірок, пов'язаних з реєстрацією бізнесу в Україні.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

1. Європейський Союз і надалі продовжує залишатись найактивнішим гравцем та відігравати важливу роль у світових інвестиційних процесах.

2. Дослідження численних теоретичних джерел економічної сутності інвестицій дало змогу нам дати власне трактування поняття інвестицій. Інвестиції можна розглядати як динамічний процес досить швидкої зміни форм капіталу, поетапного перетворення вкладених коштів в зростання капітальної вартості у формі соціального, економічного або екологічного ефектів.

Найбільш суттєві ознаки інвестицій (за об'єктом вкладення, за характером участі в процесі інвестування, за періодом інвестування, за формами власності інвестицій, за регіональною ознакою); їх детальну класифікацію; суб'єктів, ресурси суб'єктів, об'єктів інвестиційної діяльності; специфіку типів міжнародної інвестиційної діяльності; форми та мотиви інвестування. Визначено принципи, недоліки та потенційні переваги міжнародного інвестування.

3. Визначено моделі інвестування, котрі пояснюють здійснення інвестиційної діяльності. Вивчено перші теоретичні основи для пояснення прямих іноземних інвестицій, які беруть початок у теорії капіталу, причому вона не розмежовує портфельних та прямих інвестицій за кордон; теорію ринкових імперфекцій; модель пропозиції заощаджених ресурсів домашніми господарствами І. Фішера; теорію формування портфеля Г. Марковіца; однофакторну модель ринку капіталів Шарпа; модель оцінки фінансових активів CAPM; модель Манделла – Флемінга для операцій фінансових інституцій; модель диверсифікації міжнародного інвестиційного портфеля; теорії монополії С. Хаймера; теорію олігополістичної паралельної поведінки.

4. Систематизовано та охарактеризовано процес лібералізації капіталу в країнах Європейського Союзу.

Виявлено, що спершу рух капіталу в країнах – членах ЄС був

лібералізований лише настільки, наскільки було необхідно для нормального функціонування спільного ринку. Подальша лібералізація руху капіталу здійснювалася дуже повільно, тому що необхідні були численні директиви і рекомендації, які б давали можливість гармонізації європейського законодавства з метою регулювання ринку капіталів.

Тому, лібералізація фінансового ринку, перш за все, стосується збільшення швидкості обігу капіталу, створення умов спільного ринку фінансових послуг, гармонізація нагляду за банками та страховими компаніями, лібералізація обігу цінних паперів.

В даний час, країни – кандидати для вступу до ЄС повинні повністю лібералізувати рух капіталу, тому що вільний рух капіталу – один з основних принципів ЄС. Однак процес вступу до ЄС не має законодавчих зобов'язань та процедур, згідно з якими необхідно здійснювати лібералізація руху капіталу для країн – кандидатів.

Також детально охарактеризовано процес лібералізації руху капіталу в нових країнах – членах ЄС, таких як: Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина та Словенія.

5. Детально проаналізовано інвестиційну діяльність країн – членів ЄС – 28. Показано, що незважаючи на зростаюче значення країн, як приймаючої сторони для іноземних компаній, ЄС продовжує залишатися найбільшим одержувачем ПІІ. У рамках союзу, потоки прямого іноземного інвестування є ключовими елементами для зміцнення європейського ринку. Охарактеризовано потоки та накопичення ПІІ ЄС - 28; потоки припливу та відтоку ПІІ між країнами ЄС – 28 та їх основними партнерами (США, Канада, Швейцарія, Росія, Японія, Китай, Гонконг, Індія, Бразилія та офшорні фінансові центри); найбільших інвесторів серед країн ЄС – 28, таких як: Люксембург, Бельгія, Німеччина, Франція, Швеція та Нідерланди; ПІІ ЄС – 28, що здійснюється в основні види економічної діяльності; потоки ПІІ даного європейського угруповання в країни групи БРІК.

Інвестиційне співробітництво країн – членів ЄС - 28 із низкою інших

країн залишається на досить стабільному рівні, хоча в контексті світової фінансово – економічної кризи було зафіксовано зниження інвестиційних потоків між країнами європейського угруповання та їхніми головними партнерами.

Досліджено особливості ПІІ та інвестиційної інтеграції країн ЦСЄ в системі ЄС. На підставі проведених досліджень з'ясовано, що після вступу країн ЦСЄ до ЄС надходження ПІІ істотно зросло. Однак аналіз інвестиційних зв'язків свідчить про послаблення інвестиційної інтеграції всередині ЄС. Країни ЦСЄ стали визначальним інвестиційним пріоритетом для країн ЄС – 15, не дивлячись на запровадження ними дуже ліберальної регуляторної політики у сфері іноземних інвестицій. Водночас інвестори з ЄС – 15 змінили політики диверсифікації ПІІ і стали концентруватись на країнах ЦСЄ як нових членах ЄС. Най національна регуляторна система ЄС справила відчутний вплив на посилення інвестиційної євроінтеграції у період найбільш масштабного розширення ЄС.

На основі проведеного нами дослідження можна виокремити важливі тенденції інвестиційної євроінтеграції: По – перше, посилення ролі Люксембургу, Нідерландів та Австрії в інвестиційній структурі нових членів ЄС як країн, котрі характеризуються м'яким податковим режимом стосовно іноземного капіталу. По – друге, зростання регіоналізації і розмежування сфер впливу на інвестиційному ринку ЄС, посилення ролі Скандинавських країн та зменшення ролі Великобританії, Німеччини та Франції. По – третє, низька інвестиційна активність південних країн ЄС - 15, насамперед Ірландії, Португалії, Іспанії зберігається і щодо країн ЦСЄ, і їх вступ до ЄС так і не зміг відкрити інвестиційний потенціал Південної групи країн ЄС.

Проаналізувавши приплив ПІІ ЄС – 15 у країни ЦСЄ варто зауважити, що вони є джерелом додаткового капіталу, спонукають до ефективного виробництва, стимулюють передачу технологій і сприяють обміну ноу – хау. Потоки ПІІ ЄС призвели до поліпшення продуктивності бізнесу, покращення інфраструктури, швидкого зростання добробуту та рівня життя населення

країн ЦСЄ – 9, і водночас, підвищення рівномірного розвитку та конкурентоспроможності економік країн ЦСЄ.

6. Охарактеризовано сучасний стан інвестиційної привабливості України для країн ЄС. Детально показано надходження прямих іноземних інвестицій з країн - членів Європейського Союзу та країн-кандидатів в Україну і навпаки. Проаналізовано найпривабливіші сфери діяльності головних країн – інвесторів, таких як: Кіпр, Німеччина, Нідерланди, Австрія, Франція, Велика Британія та показано, що у галузевому розрізі беззаперечними лідерами за залученням ПІІ в економіку України стали підприємства промисловості, операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг, фінансова діяльність, торгівля.

Оцінивши сучасний стан інвестиційної сфери в Україні, доцільно зазначити, що рівень надходжень прямих іноземних інвестицій з країн ЄС в українську економіку щороку збільшується, навіть якщо інвестиційний клімат як і раніше залишається не сприятливим, тим не менше наша країна розглядається потенційно привабливою для інвестування завдяки високій кількості потенційних споживачів та вигідному географічному розташуванню.

7. Представлено перспективи посилення інвестиційних потоків між країнами ЄС та рештою країн світу, зокрема запропоновано певні інтеграційні детермінанти посилення інвестиційних потоків в межах розширеної Європи, тобто між старими та новими членами ЄС, які передбачають:

- вирішення завдання щодо залучення максимальних обсягів прямих іноземних інвестицій, підвищення макроекономічної ефективності та їх рівня продуктивності;
- збільшення податкового стимулювання притоку капіталу, який полягає у зниженні ставок податку на прибуток та ПДВ у країнах ЦСЄ – 9;
- створення спільних підприємств, котрі розміщуватимуться в нових країнах - членах ЄС;

- формування спеціальних сприятливих для припливу прямого іноземного інвестування фіскальних режимів;
- посилення стимулювання припливу іноземних інвестицій як в нових, так і в старих країнах – членах ЄС за допомогою спеціалізованих державних програм допомоги, котрі дозволяють покривати значну частину видатків при здійсненні інвестиційних процесів;
- стимулювання потоків прямого іноземного інвестування з старих в нові країни – члени ЄС, адже вони не створять зовнішньої заборгованості, а навпаки генеруватимуть ріст кількості робочих місць;
- підвищення інвестиційних зв'язків між старими та новими членами ЄС, що призведе до вирішення певних соціальних проблем країн «Старої Європи»;
- зменшення відносних значень показників обсягу європейських інвестицій до середземноморських країн та посилення уваги до центрально – східного та чорноморського вектора розвитку в контексті пошуку можливостей для реалізації крупно масштабних інфраструктурно-інвестиційних проектів;
- використання та акумулювання інвестиційних ресурсів, котрі були законсервовані у загальноєвропейських фондах адаптації до глобалізації, у економіки країн ЦСЄ – 9 для подальшого їх зростання;
- удосконалення моделі корпоративної регіональної інвестиційної інтеграції нових країн – членів ЄС;
- вдосконалення механізмів захисту від зростання транснаціональної та європейської наднаціональної корупції.

8. Запропоновано рекомендації посилення інвестиційних потоків та зв'язків між країнами ЄС та країнами групи БРІК, які передбачають:

- стимулювання урядів стосовно посиленню безпеки країн групи БРІК в їх насамперед енергетичних та військових вимірах;
- закладання підвалин щодо підвищення екологічності світового розвитку країнами групи БРІК;

- вдосконалення механізмів алокації ресурсів (адже тут зберігаються й досі мотиви використання дешевої та надлишкової робочої сили) призведе до зростання потоків ПІІ європейських країн до країн групи БРІК;
- зниження жорсткості монетарної політики та посилення контролю за капіталом в Бразилії;
- здійснення реформ стосовно гарантій захисту інтересів інвесторів в країнах групи БРІК;
- стимулювання урядами країн групи БРІК створення великих підприємств та запровадження сучасного устаткування і новітньої технології;
- збільшення ефективності виробництва, рівня доходів і заощаджень, рівня стабільності національних валют країн групи БРІК;
- створення експортно – орієнтованих виробництв та модернізація транспортної інфраструктури Індії;
- лібералізація так званого чутливого (приватного) сектора урядом Індії, призведе до збільшення привабливості Індії для інвесторів, і тим самим сприятиме зростанню великих підприємств, котрі належатимуть іноземним інвесторам з країн Європейського Союзу.

9. Сформовано ряд заходів, котрі будуть спрямовані на активізацію посилення інвестиційних потоків та зв'язків між країнами – членами ЄС – 28 та рештою країн світу, а саме:

- перегляд, доповнення та уточнення стратегія ЄС - 28 стосовно напрямків та механізмів розвитку міжнародного інвестиційного і економічного співробітництва з Китаєм, невизначеність якої зменшує можливість використання наявного інвестиційного потенціалу;
- реалізація програми AL-INVEST, котра передбачатиме збільшення європейських інвестицій в економіки латиноамериканських країн, а також укріплення ділових зв'язків між регіонами;

- з метою інтенсифікації прямого іноземного інвестування країн - членів ЄС - 28 до країн - реципієнтів офіційної міжнародної допомоги країнам Європейського Союзу доцільно буде переглянути механізми використання такої допомоги;
- формування нового погляду на роль європейського капіталу у процесі фінансової стабілізації економіки США, що виявиться, зокрема у збільшенні обсягів європейських прямих іноземних інвестицій до галузей нової економіки США;
- значну увагу європейським установам необхідно приділити розвитку інструментів мегаекономічного прогнозування, зокрема стосовно наслідків впливу на міжнародне інвестиційне співробітництво подальшої девальвації валютного курсу долара США;
- доцільне вживання заходів щодо подальшої активізації міжнародного інвестиційного співробітництва з Японією, котре розвивається за вираженою індустріальною моделлю, та сприятиме зростанню кількості науково-технологічних альянсів європейських та японських компаній.

Список використаних джерел

1. Білецька Г. Інвестиційний клімат: проблеми сучасності та шляхи покращення // Економіка. Фінанси. Право. – 2013. – № 11. – С.17-20.
2. Блех Ю. Я., Инвестиционные расчеты: модели и методы оценки инвестиционных проектов: пер. с англ. Ф.П. Тарасенко / Ю. Я. Блех. – Калининград: Янтарный сказ, 2015. – 414 с.
3. Верников А. Иностранные банки в Восточной Европе // Мировая экономика и международные отношения. – 2015. – № 8. – С. 97-107.
4. Вовчак О. Д. Інвестування: навч. підруч. / О. Д. Вовчак. – Львів.: Новий Світ, 2013. – 543 с.
5. Гаврилюк О. Інвестиційний імідж та інвестиційна привабливість України // Фінанси України. – 2013. – № 2. – С.68-82.
6. Гаврилюк О. Інвестиційний імідж та інвестиційна привабливість України // Фінанси України. – 2016. – № 4. – С.79-89.
7. Геєць В. Іноземний капітал у банківській системі України // Дзеркало тижня. – 2013. – № 6. - С. 36 -47.
8. Гончаров А. Б. Інвестування: навч. посіб. / А.Б. Гончаров. – Харків.: ХНЕУ, 2012. – 228 с.
9. Горбатюк Л. Інвестиції: економічна сутність і класифікації // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2016. - № 2. – С. 201 – 204.
10. Губський Б. В. Інвестиційні процеси в глобальному середовищі: підруч. / Б. В. Губський. - К.: Наукова думка, 2013. – 390 с.
11. Дайнел Д. О. Дедалі міцніший союз. Курс Європейської інтеграції: пер. з англ. Ю.О.Федоренко / Д. О. Дайнел. – К.: К.І.С., 2015. – 696 с.
12. Даниленко А. Актуальні питання прямих іноземних інвестицій до України з ЄС (у контексті розширення Євросоюзу на Схід) // Фінанси України. — 2016. — № 1 (146). — С.127-137.
13. Долан Э. Ж. Рынок: Макроэкономическая модель / Э. Ж. Долан – М.: Финансы и статистика, 2012. – 369 с.

14. Драган І. Оцінка сучасного стану залучення іноземних інвестицій в Україні // Інвестиції: практика та досвід. – 2013. - № 18. – С. 3 – 6.
15. Дука А. П. Теорія та практика інвестиційної діяльності: навч. посіб./ А. П. Дука – К.: Каравела, 2015. – 424 с.
16. Дурманова Е. О. Десять лет стабильности в Словении // Зеркало недели. – 2015. – № 31(355). – С. 45 – 49.
17. Экономическая энциклопедия. Политическая экономия / Под. ред. А.М. Румянцева.- М: Политиздат , 1998. – 745 с.
18. Єпіфанова А. О. Лібералізація руху капіталу в ході євроінтеграції: досвід країн Центральної Європи: моногр. / А. О. Єпіфанова. - Суми: УАБС НБУ, 2017. – 109 с.
19. Інвестування: навч. посіб. / [В.М. Гриньова, В.О. Коюда, Т.І. Лепейко та ін.]; за ред. В. М. Гриньової . – К.: Знання, 2016. - 452 с.
20. Калітчак Р. В. Регіоналізм у європейських інтеграційних процесах. / Р. В. Калітчак. – К.: Знання, 2013. – 303 с.
21. Кейнс Д. М. Общая теория занятости, процента и денег: учебн. / Д. М. - М.: Финансы и статистика, 2013. – 302 с.
22. Коваленко В. В. Іноземний капітал і фінансова безпека банківської системи України // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. - 2016. - № 12. – С. 43-52.
23. Ковальов В. В. Методы оценки инвестиционных проектов: учебн. / В. В. Ковальов. – М.: Финансы и статистика, 2015. – 144 с.
24. Кричевська Т. О. Середньострокова стратегія монетарної політики як новітній монетарний інститут: досвід країн Східної та Центральної Європи / Т. О. Кричевська. – К.: Знання, 2015. – 269 с.
25. Крутилко О. І. Економічні пріоритети прямого іноземного інвестування країн ЦСЄ після вступу до ЄС // Актуальні проблеми економіки. – 2013. - № 4 (118). – С. 37 – 45.
26. Крутилко О. І. Інвестиційний псевдо – бум у країнах ЦСЄ // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. - № 19. – С. 31 – 45.

27. Крутилко О. І. Особливості прямого іноземного інвестування та інвестиційної інтеграції країн Центрально – Східної Європи в системі ЄС // Економіка та держава. – 2013. - № 1. – С. 28 – 34.
28. Куриляк В. Є. Міжнародний менеджмент: підруч. / В. Є. Куриляк. - Тернопіль: Карт – Бланш, 2014. – 268 с.
29. Ліневич Ю. В. Законодавче регулювання доступу та діяльності філій іноземних банків у країнах з перехідною економікою // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 6(48). – С. 39 - 47.
30. Лук'яник М. М. Сутність інвестицій як економічної категорії // Вісник Сумського національного аграрного університету Серія: Фінанси і кредит. – 2010. – № 2. – С. 107-110.
31. Луцишин П. О. Інвестиційний потенціал: ключ до успіху у новому тисячолітті: підруч. / П. О. Луцишин. - К.: К.І.С., 2007. - 150 с.
32. Макконел К. Р. Экономикс.- М.: Финансы и статистика,2013.- 1115 с.
33. Малютін О. Концепція поліпшення інвестиційного клімату в Україні // Фінанси України. – 2013. – № 11. – С.64-75.
34. Марцин В. Організація та оцінювання інвестиційного середовища в Україні // Проблеми науки. – 2016. – № 2. – С.2 - 9.
35. Мертенс А. М. Инвестици: Курс лекцій по современной финансовой теории: учеб. пособ. / А. М. Мертенс. - К.: Киевское инвестиционное агентство. – 2017. – 225 с.
36. Мірдаля Р. Розвиток міжнародних інвестиційних позицій країн – новообраних членів Європейського Союзу // Регіональна економіка . – 2016. - № 3. – С. 139 – 151.
37. Мойсеєнко І. П. навч. посіб. / І. П. Мойсеєнко. – К.: Знання, 2016. – 490 с.
38. Музичко А. С. Інвестиційна діяльність в Україні: навч. посіб. / А. С. Музичко. – К.: Кондор, 2015. – 406 с.
39. Омельченко І. Інвестиційна значимість країн групи БРІК для ЄС // Інвестиції: практика та досвід. – 2012. - № 1. – С. 42 – 53.

40. Онищенко Н. Обґрунтування механізмів ефективності інвестиційної діяльності в Україні // Формування ринкових відносин в Україні. – 2013. – № 7-8. – С.76 - 79.
41. Пельтек Л. Фактори покращення інвестиційного клімату України для європейських інвестицій // Економіка та держава. - № 3. – 2012. С. 77 – 79.
42. Перар Ж. К. Управление финансами: с упражнениями: учебн. / Ж. К. Перар – М.: Финансы и статистика, 2014. – 480 с.
43. Пересада А. А. Управління інвестиційним процесом: моногр. / А. А. Пересада. - К.: Лібра, 2012. - 472 с.
44. Писаренко С. Регіональні пріоритети іноземного інвестування // Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект. – 2016. - № 14. – С. 26 – 28.
45. Политическая экономия: Словарь / Под. ред. О.М. Ожерельева. – М.: Политиздат, 2010. - 467 с.
46. Попельнюхов Р. Інвестиційна привабливість економіки України (інвестиційний клімат) // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. - № 21. – С. 24–28.
47. Портфельне інвестування: навч. посіб. / [А. А. Пересада, О. Г. Шевченко, Ю. М. Коваленко, С. В. Урванцева]; за ред. А. А. Пересади. – К.: КНЕУ, 2014. – 408 с.
48. Приходько О. Австрійські парадокси глобалізації (за матеріалами The Economist) // Дзеркало тижня. – 2016. – 8 – 14 грудня. – С. 12-18.
49. Сінченко В. Ефективність інвестування в українську економіку //Актуальні проблеми економіки. –2016. – № 7. – С. 4 - 6.
50. Сіржук Р. Шляхи покращення інвестиційного клімату // Цінні папери України. – 2013. – 22 січня (№ 3). – С.18-19.
51. Теорії інвестицій: навч. посіб. / [Н. О. Татаренко, А. М. Поручик, О. Ю. Мелих та ін.]; за ред. Н. О. Татаренко. – К.: КНЕУ, 2015. – 160 с.

52. Трофімова В. Чинники формування інвестиційної та інтегративної моделі економічного розвитку європейських країн // Актуальні проблеми економіки. – 2013. - № 6. – С. 31 – 35.
53. Федоренко В. Г. Інвестиційний менеджмент: навч. посіб. / В. Г. Федоренко. – К.: МАУП, 2015. – 191с.
54. Худавердієва В. Стратегія залучення іноземних інвестицій в економіку України // Фінанси України. - 2016. - № 6. - С. 62 - 71.
55. Ценные бумаги: учеб. / [В. Н. Колесникова, В.С. Таркановской и др.]; под. ред. В. Н. Колесникова. - М.: Финансы и статистика, 2011. – 504 с.
56. Череп А. В. Инвестознаводство. навч. посіб. / А. В. Череп – К.: Кондор, 2016. – 398 с.
57. Череп А. Інвестиційна привабливість України та шляхи її поліпшення // Формування ринкових відносин в Україні. – 2016. - № 5 (108). – С. 76 – 79.
58. Чугаєв О. Наслідки вступу до ЄС країн Балтії // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць. – 2016. - № 59. – С. 29 – 35.
59. Шевченко О. Диверсифікація фінансових активів і ризику портфельного інвестування // Експрес - Новини: Наука, техніка, виробництво. – 2016. - № 7 – 8. – С. 84 – 95.
60. Шосталь С. Джерела та напрями залучення інвестицій в економіку України // Економіка та держава. – 2016. - № 9.– С. 89 – 91.
61. Arvai Z. Capital Account Liberalization, Capital Flow Patterns, and Policy Responses in the EU's New Member States // IMF Working Paper WP/05/213. – 2015. - November. – P. 78 – 56.
62. Hymer S. Y. The International Operations of National Firms: A study of Direct Investment / S.Y. Hymer. - Boston: Mass, 2014. – p. 56.
63. Knickerbocker F.T. Oligopolistic Reaction und Multinational Enterprise / F.T. Knickerbocker. - Boston: Mass, 2015. – p. 44.